

TOOLISTE HAAV

JUULI — AUGUST 1933

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Valmistugem palgavõitlusele!

Kroonikukutamine kukutas palgad. — Tarvitajaskonna kahju kolmveerand miljardit.

Valitsus toidab rahvast pettepillidega.

Eesti rahvaesinduses on varemaltki nii mitu korda kodanlised erakonnad ja nendest koosnev enamuse tulnud toime tervele mõistusele ja puhtale südame-tunnistusele vastukäivate otsustega, kuid sellast tsüünilist häbitegu, nagu see leidis aset 27. juunil ööl vastu 28-t, ei oleks tihanud iialgi oodata.

Enam kui kahe aasta kestes on meie lugejad siit veergudelt võinud jälgida aste-astmelt järeljätmata võitluse käiku majandusliku elu põhifaktori —

raha stabiilsuse pärast.

Riigikogu pahem tiib, eesotsas sotsialistliku parteiga — Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse ning tema ümber koondunud organisatsioonide toetusel — suutis edukalt lüüa tagasi kõik eelmised kallaletungid krooni vääringle. Ja isegi viimasel eelmise valitsuse ajal peetud kroonilahingu koosolekul riigikogus, kus pandi maksma karm karistusseadus kroonikursi kukutamise kihutustöö tegijatele, ei leidunud rahvaesinduses rohkem kui

kolm meest,

kes julgesid avalikult tõsta kätt krooni langetamiseks.

Kuid juba praeguse valitsuse ametisse astumisel meie märkisime ennustuse, et nüüd alles

võib puhkeda otsustav lahing

krooni ümber. Praeguse valitsuse koosseis kujunes sellaseks, et ta lubadust krooni hoida, oli raske uskuda: enamuse ministritest kuulus vääringu ümberhindajate hulka. Ja sai siis riigivanema J. Tõnissonigi peale panna mingit lootust?

Nii osutus, kahjuks, meie ennustus õigeks. 27. juuni õhtupoolikul esines riigikogu erakorralisel istungjärgul riigivanem J. Tõnisson seletusega majanduslikust olukorrast, nõudes meie rahavääringu ümberhindamist. Temale järgnes majandusminister P. Kurvits, kes laiendas eelkõneleja väiteid ja teatas, et kroon

tahetakse viia ära kulla aluselt

ning fikseerida rootsi krooni pariteedile.

Terve öö kestnud lahingu järgi 28. juuni hommikul kella ½5 aeg võeti vastu armetu väikese — 2-häälelise enamusega liht-ülemineku vormel, mis ei ütelnud, et valitsus võib krooni kulla alu-

selt ära viia, kuid ei keelanud ka seda. Sellest tegi aga valitsus järeldused ja juba pool tundi pärast riigikogu otsust kirjutas Eesti Pangale ette hinnata kroon 35% alla kullastandardi taset. Sellega oli meie raha saatust otsustatud. J. Tõnisson ja ta valitsus, kes ametisse asudes lubasid hoida „kõigi abinõudega“ krooni, olid

oma sõna murdnud

ning ühegi sundiva vajaduseta pressinud läbi kullastandardilt lahkumise.

Millega põhjendas valitsus

seda oma sammu?

Krooni kukutamise puhuks valmistatud „valges raamatus öeldakse (ja seda on hiljem korranud nii valitsus kui valitsust toetav ajakirjandus, et krooni vääringu ümberhindamist on vaja eesti tööstuse elustamiseks ning igasugu kroonihoidmiseks maksmapandud kitsenduste ja kohustuste („kriisimaksu“) kaotamiseks. Krooni langus pidi tooma tööd töötuile, ilma et elukallidus kuigi palju tõuseks ja palgaliste ostujõud langeks. Viimast rõhutas eriti riigivanem Tõnisson ja ta ihuleht.

Mis on aga nüüd sündinud?

Nädalapäevad pärast krooni kukutamist kuuleme, et Kreenholm ja Linavabrik vallandab just tänu rahakursi muutusele mitusada inimest. Vähe hiljem piiras põlevkivi tööstus oma tööliste arvu. Siis tulid tubakavabrikud, kust vallandatakse jälle sajanded inimesed. Ka riigi metallitööstused kardavad raua hinna tõusu tõttu töö kokkukuivamist. — Kõikjal aina vähendatakse tööliste arvu, aga ei ole kuulda kusagil juure võtmist. Isegi põllumajanduses mitte, sest krooni senine langus pole annud põllumajandusele absoluutselt midagi.

Töö muretsemise alal on valitsuse lootus seega osutunud petlikuks.

Aga millised kitsendused ja koormatused on valitsus kaotanud?

Neist pole meie seni midagi kuulnud! Vastuoksa, ametlikult teatati, et kriisimaks jääb, valuuta ostu-müügi kontroll jääb, väliskaubanduse kontroll jääb... Ühe sõnaga — kõik jääb, mis oli vajalik krooni hoidmiseks, kuid üksnes selle vahega, et meil on nüüd

odav kroon.

Ent veel täbaram lugu on elukalliduse tõusuga. Vastupidi riigivanema ja valitsuse seletustele, tänu kroonikursi langusele on meil järgnenud üsna aukartust äratav hinna-tõus. Kuigi valitsus lubas hindadekomissari kaudu korraldada kaubandust nõnda, et see ei lämmataks tarvitajaskonda, osutub ometi krooni vääringu ümberhindamise tõttu paratamatuks elukalliduse tõus eestkätt just esmajärguliste tarbeainete arvel, mida vajavad laialised rahvakihid.

Hindadekomissari arvates võiks

väljast sisseveetavate ainete

hinnad tõusta 15—20 protsenti. Muidugi on see vaid kroonu optimism, aga võtame sellegi aluseks oma kalkulasioonidele, et muretseda ülevaadet kui palju siis

kaotab eesti tarvitajaskond

tänu kroonikursi langusele.

Riigi statistika keskbüroo poolt väljaantud „Eesti majandus“, vihk XV — väliskaubandus 1932. a., ütleb, et meil on mullu veetud sisse igasugu tarbeaineid, millela meie ei saa läbi — ümarguselt

3.686.000.000 sendi eest.

Oletame, et tõepoolest väliskaupade hinnad keskmiselt ei tõuse üle 20%, ja et ka tänavu veetakse mitte vähem mullusest sisse, siis ometi peab eesti tarvitajaskond tänu kroonikursi ümberhindamisele maksma 737.200.000, ehk ümarguselt

kolmveerand miljardit rohkem

kui möödunud aastal.

See määratu suur koormatis ei lange mitte jõukamaile, luksuskaupu vajavatele kihtidele, vaid just kõige laiematele tarvitajate hulkadele. Tarvitseb meil vaid vaadelda sisseveo kaupade üksikasjalikku tabelit, et veenduda, keda poodi risti krooni kukutamisega.

Meie ei hakka siin tooma liigseid peensusi, võtame üksnes kõige tähtsamad ained.

Hindadekomissari otsusega, mida loomulikult pooldab ka valitsus, on esialgu lubatud tõsta hindu: suhkrult — 9%, soolalt — 24%, riisilt — 11%, tekstiilkaupadelt — 18—25%, nahalt — 17%, naftalt ja bensiinilt — 22%, raualt — 30%, kunstväetiselt — 30%.

Meil on

möödunud aastal veetud sisse:

suhkrut — 213.900.000 senti väärtuses, soola — 48.319.800, riisi — 11.100.000, rauda — 219.000.000, puuvilla — 250.000.000, tekstiilsaad. — 564.000.000, naftat j. m. k. — 146.400.000, nahka ja nahasaadusi — 38.000.000, kunstväetist — 105.500.000 senti väärtuses.

Need on kõik kaubad, milleta meie ei saa läbi ja mida ei või arvata luksuskatki hulk. Arvestades hindadekomissari poolt

juba „lubatud“ hinnatõstmisega,

eelpool toodud määrade ulatuses, peaks eesti tarvitajaskond maksma: suhkrult — 42.651.000 senti rohkem (kauba väärtus + toll, mis koos läheb hinnakõrgenduse alla), soolalt — 11.595.000, riisilt — 1.221.000, raualt — 65.700.000, puuvillalt — 45.144.000, tekstiilsaadustelt — 141.025.000, naftalt j. t. — 24.888.000, nahalt ja nahasaadustelt — 6.500.000, kunstväetiselt — 30.000.000 senti rohkem.

Kokku seega ainult 9-lt massartiklilt tuleks rahval maksta

368.724.000 rohkem.

Muidugi kui tõuseks palgaliste töötasu vastavalt kroonikursi langusele, siis jääks olukord endiseks ja poleks mingit kaotust. Kuid selles see asi seisabki, et krooni vääringu ümberhindamisele pole mitte järgnenud palkade tõus. Seda ennustasime meie juba varem ja just sellepärast võidelsime krooni ümberhindamise vastu, et see toob kõikide palgaliste teenistuse ostujõu languse enesega kaasa. Nüüd näeme seda tegelikus elus. Endise palga juures maksta ainult välismaalt sissetoodavate kaupade eest kolmveerand miljardit enam endisest, see on ometi määratu suur kaotus. $\frac{1}{4}$ miljardi võrra vähem saab nüüd eesti töötav inimene rahuldada oma igapäevaseid tarbeid. See tähendab tegelikus elus tema

teenistustasu kärpimist

selle summa ulatuses.

Ei olnud ennegi meie tööliste töötasu hiilgav. Nüüd läheb ta aga veelgi allapoole. Valitsus ei mõtlegi kaotada ei kriisimaksu ega muid rahvast koorma-

vaid kohustisi. Ta on vaid veeretanud uue raskuse rahva turjale. Sellepärast on Eestimaa Töölisühingute Keskliidu nii vormiline, kui sisuline õigus

kuulutada välja palgavõitlus.

Valitsus on oma sõna murdnud, valitsus on toitnud hulkasid vaid pettepiltidega majanduslikust tõusust. Nüüd peavad need hulgad ise võtma oma edaspidise saatuse määramise oma kätte. Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus tuleb igati appi töötavate hulkade palgavõitluse organiseerimisel, muud kui oleks vaja, et ka kõikide kutsealade organisatsioonid ise korraldaksid organiseeritud palgavõitlust.

Kolmveerand miljardit, viiendik meie üldtulust on mahakustutatud! Kas andestame seda valitsusele, kas laseme ettevõtjaskonnal end nii armutult pügada?

Kui meie, kelle teenistus niigi olnud madalamaid Euroopas, laseme vaikselt seda teha, siis kasvab ettevõtjaskonna isu ja varsti seisame uue kroonilanguse, s. o. uue palgakärpimise lävel.

Meie peame valitsusele kindlasti ütleva, et mõistame ta majanduspoliitilised avantüürid hukka, et astume otsustavalt vastu igale ta edaspidisele spekulatsioonile krooni kursiga, seda enam, et ka praegune kroonikursi allalöömine on ju lõpuks samm, mis karistatav veel seni muutmata seaduse alusel.

Kui meil valitseks tööpoolest õiglane ja

erapooletu kohus,

siis peaksid nii mitmed ministrite kohadel olevad mehed praegu istuma „Patareis“ trellide taga, sest seda nõuab maksev seadus.

Seniks aga töötavad hulgad peavad koonduma veel tihedamini oma organisatsioonide ümber. Meilt on võetud mitu nahka, valitsus on meid toitnud pettepiltidega. On vaja kord ütelda, et ka tööliste kannatuse mõõt saab täis.

Selleks astugem kõik oma kutseala ametiühingusse, tehkem need tugevaks, et võiksime üksmeelselt viia läbi moraalselt õigustatud palgavõitluse.

E. Joonas.

Töölisvanemate üleriiklik konverents.

Päevakorras tööliskonna löökülesanded.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus korraldusel peetakse püha-päeval 27. augustil 1933. a. Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31 töölisvõimlas üleriiklik töölisvanemate konverents.

P ä e v a k o r d :

1. Konverentsi avamine, tervitused ja rakendus.
2. Tööliskonna majandus- ja sotsiaalpoliitilised nõudmised — ref. E. T. Keskliidu juriskonsult A. Jõeäär.
3. Fashism ja tööliskond — ref. „Tööliliste Hääle“ peatoimetaja E. Joonas.
4. Töölisvanemate ülesanded käitistes — ref. E. T. Keskliidu esimees B. Eilman.
5. Töölisvanemad ja ametiühingud — ref. E. T. Keskliidu sekretär L. Metslang.
6. Konverentsil algatatud küsimused.

Konverents algab kell 9 hommikul. Osavõtjate registreerimine algab töölisvõimlas kell 8.

Konverentsist

võivad võtta osa

kõik töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad, kes on valitud Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seaduse alusel. Konverentsist osavõtjatel töölisnõukogude liikmetel ja töölisvanematel tuleb mandaadiks esitada väljavõtte selle valimiskomisjoni koosoleku protokollist, kust on näha, et isik on valitud töölisnõukogu liikmeks või töölisvanemaks. Neil töölisnõukogudel ja töölisvanematel, kellel on pitsat, võib protokollil väljavõtte asemel olla pitsatiga varustatud tunnistus, et isik on käitise töölisnõukoguliige või töölisvanem. Tunnistusele, kui ka väljavõttele, tuleb märkida juurde käitise tööliste arv 20. aug. 1933. a.

E. T. Keskliidu juhatus on esitanud vabariigi valitsusele palve, et väljaspool Tallinnat asuvatele töölisvanematele võimaldataks konverentsile sõit 50% hinnaalandusega. Hinnaalanduse asjus saadetakse täiendavaid teateid.

Konverentsi päevakorda ei ole võimalik võtta aruandeid kohtadelt, sest need võtaksid ligikaudu terve päeva. Kuna töölisvanematel on võimalik olnud aruandeid avaldada piirkondade viisi korraldatud töölisvanemate koosolekutel ja töölisnõukogude ja töölisvanemate tegevuse kohta on ilmunud pidevalt informatsiooni „Tööliliste Hääles“, siis on võimalik konverentsi päevakorras aruandeid välja jätta. Tähtsamatest kohapealsetest küsimustest on igal töölisvanemal võimalik võtta osa referaatide juures peetavatel läbirääkimistel.

Konverents peetakse E. T. Keskliidu kongresside ja koosolekute kodukorra järgi.

Konverentsi päevakorda on võetud tähtsad tööliskonda ja töölisvanemate tegevust puutuvad küsimused. Konverentsi kokkukutsumise on heakskiitnud Tallinna, Tartu, põlevkivikaevanduste ning teiste paikade töölisvanemad.

Et ametiühingutel oleks võimalik osa võtta konverentsi tööst, võib iga Keskliitu kuuluv ametiühingu juhatus saata konverentsile ühe sõnaõigusliku esindaja.

*

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ja töölisvanemate vahel on olnud tihe järjekindel koostöö. Keskliit on korraldanud üle maa piirkondlikke töölisvanemate konverentse, kursusi ja loenguid. On saanud kõnelejaid tööliste üldkogude koosolekutele ja annud mitmesuguseid juhiseid. Töölisvanemad omalt poolt on aktiivselt toetanud keskliidu aktsioone, ametiühingute organiseerimistööd jne.

Praegune raske

aeg kohustab ametiühinguid

ja töölisvanemaid suurimale aktiivsusele. Ühisel jõul peab kogu tööliskond tagasi lööma majanduskriisi raskused ja kaitsma kättevõidetud poliitilisi vabadusi.

Töö ja vabadus!

— on kogu tööliskonna ja nende usaldusmeeste päeva hüüdsõnad.

Käesoleva aasta 23. aprillil peetud E. Töölisühingute Keskliidu organisatsioonide kongress ütles oma sõna tööliskonna majandusliikude nõudmiste ja fašismi vastase võitluse kohta. Juuni kuul põhiseaduse muutmise algatuse läbikukkumine tõestas, et tööliskond ei tee kongressidel sõnu, vaid on oma huvide eest liikvel.

Kokkutulev töölisvanemate üleriiklik konverents peab kinnitama veel kord: *tööliskond seisab üksmeelselt ülesseatud majandus- ja sotsiaalpoliitiliste nõudmiste taga*, võitleb otsustavalt fašismi vastu ja kõigi raskuste peale vaatamata raiub teed valgusele ja vabadusele.

Töölisvanemad, 27. aug. viimseni oma konverentsile! Tööliskonna vabastamine on tööliskonna enda asi!

Manöövriga ei teostu ühisfront.

Aus kokkulepe koostöö eelduseks.

Viimasel ajal on n. n. „pahempoolsed töölisorganisatsioonid“ teinud E. Töölisühingute Keskliitu kuuluvatele organisatsioonidele ettepanekuid ühisfronti loomiseks. Arusaamatuste ärahoidmiseks Keskliidu juhatus teatas Keskliitu kuuluvatele organisatsioonidele järgmist:

1. Ühisfronti loomise algatuse ja programmi, mida vaksalipuiesteelased meil püüavad teostada, on dikteerinud kommunistliku internatsionaali ja punaste ametiühingute internatsionaali juhistel Eestimaa kommunistliku partei keskkomitee.

Samalaadseid ühisfronti loomise ettepanekuid on teinud ka Lääne-Euroopas kommunistlikud organisatsioonid vabaametiühingutele. Kuid samal ajal Kommunistlik Internatsionaal ja Punane Ametiühingute Internatsionaal keeldub loomast ühisfronti asjus kokkulepet Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja Sotsialistliku Internatsionaaliga. Kommunistliku Internatsionaali manööverdavat taktikat silmas pidades on Rahvusvaheline Ametiühingute Liit olnud sunnitud teatama Liitu kuuluvatele ametiühingutele, et seni kuni ühisfronti küsimus ei ole Internatsionaalide vahel selgitatud, vabaametiühingutel ei tule kommunistlike organisatsioonidega kohalikus ulatuses ühisfronti asjus kokkuleppeid sõlmida.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit asub seisukohal, et ühisfronti küsimuses tuleb saavutada aus ja korralik kokkulepe. Üksteise ninapidamine ja manööverdamine ei saa olla ühisfronti loomise eelduseks.

2. Eestimaa Töölisühingute keskliit on poliitilistest parteidest rippumatu organisatsioon, mille põhimõtted, programmi ja taktika on määranud Keskliidu kongressid ja nõukogu. Keskliit algusest peale on võidelnud tööliste poliitiliste vabaduste eest, millise loosungi on nüüd ülesse seadnud vaksalipuiesteelased Eestimaa Kommunistliku Partei käsul. Samuti ei vaja kinnitamist, et

E. Töölisühingute Keskliidu tegevuses on seisnud võitlus tööpuuduse vastu kindlustamise eest ja võitlus tööliste palkade eest. Keskliit on kutsunud enesega kaasa kõiki ametiühinguid ja töölisi, et töötava rahva organisatsioonilise jõuga tarvilikke nõudmisi läbi suruda.

See oleks tegelik töötava rahva ühisfronti ülesehitamine, mitte aga manööverdamine, mida harrastavad vaksalipuiesteelased.

Seda arvestades Töölisühingute Keskliit teatab kõikidele liigeteleühingutele, et vaksalipuiesteelaste „ühisfronti“ loomise algatustest, mille tõeline siht on vaid tööliste ridades segaduste sünnitamine, ei tule osa võtta.

Ülaltoodud keskliidu juhatause otsusele olgu juurde lisatud veel järgmist:

Vabaametiühingud kogu maailmas ja ka meil on heatahtlikult suhtunud N. Vene ülesehitavale tööle. „Tööliste Hääle“ lugejad on võinud veenduda, et meie ei ole maha teinud ei kommunistlike organisatsioone ei nende tunnustatud tegelasi. Oleme jätnud töölistkonna enese otsustada, kuidas nad suhtuvad mees-tesse, kes nimetavad ennast n. n. „pahempoolsete“ töölisorganisatsioonide tegelasteks. Töölisvanemate konverentsidel ja tööliste koosolekutel on E. T. Keskliit käsitanud kõike töölistkonda puutuvaid küsimusi, kunagi aga ei ole maha tehtud n. n. „pahempoolseid töölisorganisatsioone“. Kuid „pahempoolsete töölisorganisatsioonide“ tegelaste keskel on valitsenud arusaamine — mida rohkem sõimu ja solki E. T. Keskliidu kaela valada, seda rohkem on tööliste huvid kaitstud. See on olnud ka E. Kommunistliku Partei taktika.

E. T. Keskliit pooldab töörahva organiseeritud ühisfronti seinast-seina ja on selle eest algusest peale võidelnud ausalt ja sirgjooneliselt. Jätkem manöövrid ja vigurdamised kodanlastele ja kaikameestele.

XVII rahvusvaheline töökongress.

Aug. Gustavson.

I.

Käesoleval aastal peeti järjekorraline, XVII rahvusvaheline töökongress Genfis 8. juunist — 30. juunini. Osavõtult oli see kongress rohkearvulisemaid, esindatud oli 49 riik-liiget ning peale selle pealtvaatajaina (kui mitte-liikmed) P.-Ameerika Ühendriigid ja Egiptus. Tähelepanu väärib Ühendriikide osavõtt, kui esmakorraline tööorganisatsiooni ajaloos.

Kongressi päevakord koosnes:

1. Maksuliste töövahetalituste kaotamine.
2. Invaliidsuse, vanaduse ja järeljäänute kindlustamine.
3. Puhkuse korraldamine automaatselt töötavates tahvel-klaasi tööstustes.
4. Tööpuuduse vastu kindlustamine ning töötute abistamine.
5. Tööaja lühendamine (40-tunniline töönädal).

Neist esimesed kaks küsimust olid teisel ehk lõplikul arutlemisel, 3. ja 4. punkt aga esimesel ehk eelkäsitlusel, (tuleval aastal lõplikult), kuna 5. kohta pidi kongress ise otsustama, kas lugeda seda 1. või 2. arutlemiseks. Tööaja lühendamise küsimus oli jaanuaris juba erakorralisel eelkongressil arutlemisel ning nüüd pidi järjekorraline kongress otsustama, kas lugeda jaanuarikuu eelkongressi töö esimeseks lugemiseks või mitte. Jaataval korral oleks käesolev kongress võinud juba koostada konventsiooni ning selle riikidele ratifitseerimiseks esitada. Vastasel korral jääb küsimuse lõplik otsustamine tulevaks aastaks. Selle üle (kas lugeda küsimuse arutlemist käesoleval kongressil esimeseks või teiseks lugemiseks) tekkisid kongressil elavad vaieldused. Töölisesitus nõudis, et küsimust tuleb arutleda käesoleval kongressil lõplikult. Sama seisukohta pooldasid prantsuse, rootsi, taani, hispaania, itaalia ja mõned teised valitsused. Nemad rõhutasid tööpuuduse määratud ulatust ning selle vähendamise kiiret vajadust.

Tööandjad (peale itaalia tööandja) olid küsimuse arutlemise vastu üldse, kuna inglise valitsuse esindaja pooldas küll küsimuse käsitlemist rahvusvahelises ulatuses, sõdis lõpliku arutlemise vastu, nõudes käesoleval kongressil eelarutlemist ning järgneval aastal lõplikult. Tema väitis, et küsimust ei olevat veel küllalt uuritud.

Hääletamisel sai ettepanek — võtta küsimus käesoleval kongressil lõplikule arutlemisele, 55 häält poolt ja 60 vastu. Poolt hääletas m. s. itaalia delegatsioon terves koosseisus, kuna vastu saksa delegatsioon samuti terves koosseisus, ka nende n. n. „töölise esindaja“ ühes arvatud.

86 häälega 22 vastu otsustati sellejärgi siis küsimus võtta käesoleval aastal esimesele ning tuleval aastal teisele lugemisele.

Esimese päevakorra punkti kohta võeti vastu konventsioon, mille järgi tulevad sul-

geda kõik ärilisel otstarbel asutatud maksulised töövahetalitusasutised kolme aasta jooksul peale konventsiooni ratifitseerimist. Uute sellaste avamine on aga keelatud juba ratifitseerimise momendist peale. Ühtlasi tulevad olemasolevad asutised kuni likvideerimiseni (3 a. pärast) võtta riikliku kontrolli alla, et vältida liig suuri tasusid vahetalituse eest.

Tööandjate ja tööliste organisatsioonidega läbirääkides võib lubada erandeid, kui teatud alal on eriline vajadus era-töövahetalitusbüroode järgi. Kuid sellised asutised peavad töötama avaliku kontrolli all ning ei tohi võtta tasu rohkem kui neile lubatud.

Peale konventsiooni võeti vastu veel sama küsimuse kohta rekomendatsioon, mis soovib valitsusele sisse seada maksuta vahetalitusasutisi ka selliste elukutsete jaoks, milledele vahetalitust korraldada üldtööstöörühade kaudu on raske, samuti soovib rekomendatsioon keelata ära töövahetalituse pidamise isikutele, kes seda teevad oma otsekoohese ameti kõrval, nagu joogikohtade või hotellide pidajad, raha-vahetajad, palga kindlustusel laenuandjad jne.

Olulisemaks töötulemuseks käesoleval kongressil tuleb lugeda vanaduse, invaliidsuse ja järeljäänute kindlustamise konventsioonide vastuvõtmist. Olgu muuseumärkimine, et vastavas komisjonis töötasid ka eesti esindajad — valitsuse esindaja J. Sonin, tööandjate esindaja K. Mauritz ja tööliste esindaja A. Gustavson.

Sellel alal kongressil võeti vastu 6 konventsiooni. Iga riski (vanadus + invaliidsus + järeljäänud) kohta kaks konventsiooni. Üks tööstuse, kaubanduse ja majateenijate ning teine põllutöölise kohta. Läänud aastal küsimust esimesel lugemisel käsitledes kavatseti küll 1 üldine konventsioon koostada, kuid tööbüroo riikide soovil koostas mitu konventsiooni kava, et hõlbustada ratifitseerimist. Seda seisukohta pooldas ka kongress.

Peatumata konventsioonide peensustel, millega puudub ruum, märgime vaid, et nimetatud konventsioonid tunnustavad sundkindlustamist ning haaravad üldiselt kõiki füüsilist ja vaimlist tööd tegijaid, õpilased ühes arvatud, tööstuses ja kaubanduses ning välistöölisi, vabakutselisi ja koduteenijaid. (Vastav erikonventsioon haarab põllutöölisi ning töölisi-teenijaid põllumajanduskäitistes).

Muidugi on lubatud ka erandid, nagu kõrgemalpalgalised, tööandja perekonna liikmed, lühiaja töölised, pensionärid jne.

Vanaduspensioni õiguse evivad kindlustatud hilisemalt 65 eluaastaga.

Invaliidsuse pensioni saamiseks on ette nähtud maksimaalne kvalifikatsiooni periood, nimelt 60 kontributsiooni kuud, või 250 kontributsiooni nädalat või 1.500 kontributsiooni päeva. Sama kvalifikatsiooni periood on maksev ka järeljäänute kindlustamisel. Kindlustatu surma korral on õigus pensionile lesel ja lastel (vähemalt 14 a. vanuseni).

Kindlustusmaksu peavad maksma nii tööandja kui ka tööline, kusjuures viimase osa ei tohi ületada esimest.

Sama päevakorra punkti kohta võeti vastu veel rekomendatsioon, mis sisaldab üksikasjalisemaid juhtnööre ja soove kindlustamise teostamiseks.

Esimesel lugemisel olnud küsimuste juures ei ole vajadust üksikasjaliselt peatuda, kuna siin koostatakse vaid põhimõttelised momendid, mille alusel tööbüroo koostab küsimused, mis esitatakse valitsusele vastamiseks. Nende vastuste alusel koostab siis tööbüroo konventsiooni kavad ja esitab järgmisele konverentsile kaalumiseks.

Peale mainitud küsimuste arutlemist konverents võttis vastu veel hulk resolutsioone. Neist tähtsam on resolutsioon, millega konverents palub, tööpuuduse ulatust arvestades, kõiki valitsusi loobuda ületundide lubamisest. Samuti väärrib erilist tähelepanu resolutsioon, millega tehakse tööbüroole ülesandeks uurida saksa põgenike töölepaigutamise võimalusi mitmesugustes maades. See resolutsioon otsustati edasi anda ka rahvasteliidule.

Peale mainitute võeti vastu veel järgmised resolutsioonid.

Administratiiv-nõukogu palus võtta ühe lähema konverentsi päevakorda rahvuslike ja rahvusvaheliste avalike tööde organiseerimise ja koordineerimise küsimus tööpuuduse vastu võitlemise otstarbel.

Tööbüroole tehti ülesandeks uurida õnnestuste vältimise võimalusi ehitustöödel ja see küsimus võtta ühe lähema konverentsi päevakorda.

Tööbürood paluti kokku kutsuda seitsme suurema kivisütt produtseeriva riigi konverentsi, kus oleks esitatud valitsus, tööandjad ja töölised. Konverentsi ülesandeks oleks kokku leppida tööaja kohta kivisöe kaevandustes maksmapandud konventsiooni ühise rafititseerimise suhtes.

II.

Olgu tähendatud, et peale päevakorras ette nähtud küsimuste tänavusel töökongressil pühendati palju aega majanduslike küsimuste sõelumisele. Seda tehti peaaegselt läbirääkimistel tööbüroo direktori ettekande puhul, kuid ka kohe konverentsi algul, sest mõni päev hiljem algas Londonis maailma majanduskongress. Selle konverentsi kokkukutsumist nõudis läinud aastal töökongressi eriresolutsiooniga. Kuna nüüd majanduskongress kokku tuli, otsustas töökongress saata sellele konverentsile oma esindajate kaudu märgukirja. See märgukiri oli koostatud ühemeelselt kõikide gruppide poolt. See võeti kongressil vastu vastuhäälteta, ainult mõned üksikud tööandjad jäid erapooletuks.

Märgukirja sissejuhatavas osas rõhutatakse määratud tööpuudust ja viletsust, mille all kannatavad kümned miljonid, ning nõutakse

majanduskongressilt järjekindlust ja aktiivsust raskete küsimuste lahendamisel.

Edasi nõutakse järgmiste sammude astumist: „Püsiva rahandusolukorra loomist rahvuslikus ja rahvusvahelises ulatuses; kindla rahvusvahelise koostöö loomist; majandussõja kõrvaldamist riikide vahel; rahva ostujõu suurendamist ning tööliste rahuldava elutaseme loomist; tegevuseta kapitali tööle rakendamist, eriti arendades suurte avalike tööde poliitikat tööpuuduse kõrvaldamiseks; rahvusvaheliste võlgade lahendamist.“

Praegu näeme, et maailma majanduskongressi temale pandud lootusi hoopiski ei täitnud.

Ka direktori ettekanne oli suures osas pühendatud majanduslikele küsimustele. Sellega ei olnud rahul mõned tööandjate esindajad, leides, et rahvusvaheline tööorganisatsioon on läinud kõrvale oma otsekohestest ülesannetest, nimelt sotsiaalküsimuste arendamisest ja asunud majandusküsimuste arutlemisele, mis sugune teguviis ei ole kooskõlas Versailles'i rahulepingu põhimõtetega. Just vastupidisel seisukohal aga olid mitmed valitsuste esindajad ja ka tööbüroo direktor Butler ise, kes oma lõpusõnaga tähendas, et sotsiaal- ja majandusprobleemid on üksteisega niivõrd tihedalt seotud, et neid tihti eraldi käsitada ei ole võimalik. Ta juhtis veel tähelepanu, et just tööandjad endistel aastatel on tööbüroolt nõudnud, et sotsiaalprobleeme ei katsutaks lahendada silmas pidamata majandusprobleeme, mis viimastega tihedalt seotud.

III.

Lõpuks peab märkima, et läinud kongressil ilmes rohkesti lahkkelisid. Juba konverentsi juhataja valimine sündis üksmeelsusetult. Konverentsi juhataja valimine sündis traditsiooniliselt üksmeelselt, kuid läinud kongressil, kus juhatajaks valiti itaalia valitsuse esindaja de Michellis, töölisterühm jäi valimisel erapooletuks.

Enneolematuks skandaaliks arenes aga saksa n. n. „tööliste esindaja“ Dr. Ley jõhker väljaastumine Lõuna-Ameerika riikide ja töölistrühma esindajate vastu.

Nimelt hoikoteeris töölistrühm saksa hitlerlasi, mille puhul Dr. Ley oma kõneluses ajakirjanikega nimetas töölistrühma liikmeid „sunnitöölisteks“ ja L-Ameerika riike „idiotriikideks“.

Arusaadavalt tõusis selle tagajärjel üldine meelepaha ning Hitleril ei jäänud teist teed, kui saksa esinduse täieline ärakutsumine kongressilt. Lahkumist põhjendati küll otsitult neile tehtava ülekohtuga, kuid need süüdistused lükkas konverentsi juhatus, eesotsas presidendi de-Michellisega, tagasi.

Olgu märgitud, et konverentsil viibimise kestvusel hääletas saksa n. n. tööliste esindaja alati tööandjatega koos.

Põhiseaduse muutmise narritants jätkub ...

Oleme meie siis katsejänesed?

Meie kuukirja viimane number ilmus enne juuni rahvahääletust, mis pidi otsustama Eesti vabariigi põhiseadusliku korra aluste muutmise. Meie kutsusime üles töölistkonda hääletama „vastu“, sellepärast et taheti võtta ette riigiõiguslik eksperiment, mille tulemusi meie tulevikus ei oleks parema tahtmise juures näinud ette. Meie ütlesime, et tookordne eelnõu ei hävita veel Eestis demokraatiat, kuid ta ulatab kätte juhus-teotsijale presidendile võimaluse talitada rahva, eestkätt aga töörahva huvide vastaselt. Töötavad hulgad kuulsid meid ja järgnesid organisatsioonide üleskutsule: kõikides linnades ja alevites hääletas töötav rahvas põhiseaduse muutmise vastu. Riigikogu kodanliku enamusega vastu võetud eelnõu kukkus läbi sellase enamusega, mida põhiseaduse muutjad eluilmas ei uskunud.

Meie ei hakka neid põhjuseid üksikasjalikult arutama, kuid rõhutame vaid, et põhiseaduse muutmise eelnõu läbikukkumisega tänauv juunis pole küsimus kahjaks lõpulikult päevakorrast võetud. Tagavaras seisis ju nõndanimetatud „vabadussõjalaste“ eelnõu, mis nüüd tuleb rahvaalgatuse korras otsustamisele 14., 15. ja 16. oktoobril.

Kui oli meile vastuvõetmatu riigikogu kodanliku enamuse poolt esitatud põhiseaduse muutmise eelnõu juunis, siis seda enam on praegune. See ei jäta kivi kivi peale senisest rahvaavalitsuslikust korrast. Ta keskkoondab piiramatu, absoluutse võimu ühe isiku — presidendile, kes eelnõu järgi salakavalalt on ristitud riigivanemaks. Selle eelnõu järgi ei saa rahvas ega ka rahvaesindus riigikogu näol midagi võtta ette presidendile ebaõiglaste korralduste ja dekreetide vastu. President-riigivanema käes on õigus saata igal ajal laiali riigikogu, tema võib oma heaksarvamise järgi kutsuda ametisse valitsusi, tagandada igat valitsuse liiget, kes ei alistu tema tahtmisele, kui ka see tahtmine peaks olema seadusevastane; tema määrab ametisse kõik kõrgemad riigiametnikud, tema on vägede ülemjuht ja politsei kõrgemate amet-

nikkude määraja. Tema tahtest oleneb, kes saab riigi- ja muu kohtu liikmeks. Tema võimkonnas on ka eelarve, seega maksude määramise õigus. Ühe sõnaga: 14., 15. ja 16. oktoobril tuleb meil paratamatult otsustada, kas tahame oma turja riigivanem-presidendi näol inimest, kelle kätte anname kogu vabariigi relvastatud jõu (politsei ja kaitseväge), kes võib vastu riigikogu tahtmist kutsuda ametisse igasuguse valitsuse, olgu ta nii halb kui tahes, kes võib määrata maksusid, ilma et keegi saaks ja võiks lausuda sõnakestki maksnikkude huvides!

Meil kujuneks lihtsalt olukord, kus üks inimene oleks varustatud piiramata võimuga viie aasta kestes, suurema võimuga, kui see oli isegi endisel vene isevalitsejal.

Juba sellepärast üksi meie ei või muuta oma seisukohta. Andes vabatahtlikult ülemvõimu ühe isiku kätte, meie asetame end õigusteta orja seisukorda. President-riigivanem võib meiega teha mida iganes arvab heaks, ilma et tohiksime kuidagi tõsta protesti, nagu praegu.

Kuna meie järgmises numbris käsitame seda küsimust üksikasjalikumalt, paneme praegu kõigile vaid südamele kohustuse teha kõikjal, kus iganes leidub töötavaid inimesi — kihutustööd, et ükski palgatööst elav inimene ei hääletaks 14., 15. ja 16. oktoobril jaatavalt, vaid laseks hääletamiskasti sedeli, millele trükitud: **v a s t u**.

HITLERLASTE JA PARUNITE KÄSIKUTE- KAIKAMEESTE VASTU.

Keskliidu juhatus omal koosolekul 14. juunil k. a. otsustas jätkata vastuaktiooni oktoobris rahvahääletusele tuleva põhiseaduse muutmise vastu. Vastuaktioonis selgitatakse fašistliku liikumise hädaohtu ja ametiühingute majandus- ja sotsiaalpoliitilisi peanõudmisi. *Agitatsiooni terav ots tuleb juhtida hitlerlaste ja balti parunite käsikute — kaikameeste vastu.*

Aktiooni eeltööd ja korraldus pandi sekretariaadi peale. Sekretariaadil on juba vastuaktiooni kava koostatud ja eeltööd kestavad.

„Postimees“ boikoti alla!

Kõneleb haavavalt palgalistest.

„Postimehe“ 9. juuli s. a. nr. 158 avaldatud juhtkirjas „Asjalikumas roopas“ kirjutatakse väga halvaks panevalt ja haavavalt omavalitsuste ja eriti omavalitsusteenijate kohta. Kuna kõik seda kirjutist ehk ei ole lugenud, teeme sellest teatavaks olulisema. Kirjutises öeldakse: „Meie omavalitsusi on juba küllalt siunatud, iga „Õigusklik“ miitingumees on maal ikka oma kohuseks pidanud kõige pealt omavalitsuste ametkonnad maatasa teha, sest miitingumehed teavad, et maarahvas neid „teejoomise“ asutusi silma otsaski ei salli. Ja mis seal salatagi: Omavalitsustes ei tehta pahatihti tõesti mitte midagi muud kui juuakse teed. Kõige ilusamaid näiteid selle kohta võiks tuua just maavalitsustes. Ametnikke istub seal sagedasti üksteise otsas, ilma et nad isegi teaks, mis nad õieti tegema peaks. Kõige selle tagajärjel ongi lõpuks selgeks saanud, et maaomavalitsus praegusel kujul on täiesti üleaarune, tema likvideerimine on ainult aja küsimus.“

Pidades lubamatuks ja mõistes hukka sarnase suhtumise omavalitsusse ja selle teenijaskonda üldiselt, nõudsiime „Postimehe“ toimetusest tähendatud juhtkirjas avaldatud halvaks paneva seisukoha muutmist ja sellekohase seletuse avalikult ajalehes avaldamist, mida aga toimetuse ei teinud.

Selle järele juhatus otsustas juhtida kõigi omavalitsuste teenijate tähelepanu tähendatud artiklile, et kaasteenijad saaksid teha järelduse, loobudes meid sarnaselt maha tegeva ajalehe lugemisest, ostmisest, tellimisest, temale kuulutuste andmisest, lühidalt asudes „Postimeest“ boikoteerima.

Palume see seisukoht teha teatavaks kõikidele omavalitsuste teenijatele ja selleks kõigiti aidata kaasa, et „Postimehe“ boikott täielikult teostataks. Ühtlasi oleme astunud samme üleriikliku palgateenijate aktsioon-toimkonna kaudu laiaulatuslikuma boikoti teosta-

miseks, kui „Postimees“ ei muuda oma haavavat seisukohta omavalitsuste ja omavalitsuste teenijate suhtes.

+

Töölised ja amtiühinglased! „Postimees“ on ka töolistest, eriti õnnetutest töötutest korduvalt kirjutanud haavavalt, neid mõnitanud ja võidelnud nende viletsa töötasu vähendamise eest. „Postimees“ on kogu palgaliste kihi vaenlane ja pealegi ülbe vaenlane. Meie ei lase endale kaks korda tuletada meelde omavalitsuste teenijate liidu boikoti otsust. Meie kuulutame end solidarseks selle otsusega ja asume üksmeelselt teostama „Postimehe“ boikoteerimist.

Aktsioon-toimkond nõuab palgade tõstmist.

5. juulil peeti Keskliidu juures asuva palgateenijate organisatsioonide aktsioon-toimkonna koosolekut. Arutusel oli krooni langetamisega ühendusesolevad küsimused. Peale lähemaid läbirääkimisi võeti vastu järgmine otsus:

1. Aktsioon-toimkond konstateerib, et krooni ümberhindamine ei elusta rahvamajandust ja ei aita kaasa riigi eelarve tasakaalustamisele, küll aga halvendab palgateenijate seisukorda, sest seeläbi väheneb nende ostujõud ja elustandard.

2. Aktsioon-toimkond peab tarvilikuks, et kriisiaegsed palgavähendamis saaks kaotatud, seepärast et krooni langemise tõttu elu on läinud kallimaks.

3. Aktsioon-toimkond protesteerib õpetajate palgavähendamise vastu ja peab otstarbekohaseks ülemaalse õpetajate kongressi kokkukutsumist. Aktsioon-toimkond kutsub üles kõiki organiseeritud palgateenijaid toetama õpetajaid nende vastu sihitud eriaktsiooni tagasilöömiseks.

Meremehed — palgavõitlusele.

Teatavasti kavatsesid laevaomanikud kevadel meremeeste palku kärpida 10—20% võrra. Organiseeritud meremeeste kindlal vastuseismisel see kavatus nurjus. See oli esimene kord, kus meremeeste organisatsioonid näitasid haruldast üksmeelt — ning saavutasid ka edu. See oli esimene tõeline saavutus, eriti kui arvestada laevaomanikkude head organisatsiooni ning tugevat palgakärpimise tahet.

Juba kevadel, kui laevaomanikud palgakärpimise kavatsusest ajutiselt loobusid, märkisime, et ei tule saavutistest ennast unutada lasta, vaid organiseerimise tööd hooga ja inukalt jätkata, sest raskemad võitlused seisavad veel ees.

Kuigi palgakärpimise kavatsuse lõime tagasi, jätme ilma õnnetusjuhtumite vastu kindlustamisest, „tänu“ minister Kukk'ele, kes eht keskerakondlikult meremehi vaid lubadustega lohutas, kuid tegelikult laevaomanikkude meeleheaks sõnapidamise unustas.

Sotsiaalkindlustus ning vastuvõetav kollektiivleping — nende saavutamine nõuab veel palju energiat ja tugevat organisatsiooni.

Kuid eestkätt, ja kohe praegu, tuleb astuda võitlusesse palgakõrgenduse eest. Palgakärpimine, mille kevadel tagasi tõrjusime, teostus siiski, ja isegi hulga suuremas ulatuses, kui seda kavatsesid laevaomanikud. Selle heateo laevaomanikkudele sooritas Jaan Tõnis-

soni valitsus. Sama J. Tõnisson, kes küll valitsuse moodustamisel ning oma valitsemise algpäevil kõikide põhihoidude nimel töötas kroonikurssi hoida, kinkis meremeestele vähemalt 35% palgakärpimise kroonikursi alla viimisega. Meie meremeeste niikuinii maailma madalamal palgal on muutunud praeguse valitsuse kaasabil tõelisteks näljapalkadeks. Meremehed ei kaota ainult üksi krooni ostujõu vähenemisel siseturul, vaid ka 50% krooni väärtuse langemisel välismaal. Sest meremees on oma elukutse tõttu sunnitud suurem osa ostusid tegema välismaalt.

Protesteerides krooni väärtuse langetamise vastu, nõuame kategooriliselt valitsuse tarvilisi sammusid palgakõrgendamise saavutamiseks.

Nüüd aga hoidub hra riigivanem nähtavasti sihilikult meremeeste ja teiste tööliste esindajate eest kõrvale. Juba teist korda tulevad meie esindajad Toompealt alla riigivanemat nägemata, kes paremaks peab oma ametlikkudel vastuvõtu tundidel Tartus või mujal viibida.

Siit näeme kui vähe on kaasabi loota praegusel valitsusel! Tuleb toetuda oma endi jõule ning kodu- ja välismaa klassivendade toetusele.

Meremehed, read koomale, algava palgavõitluse puhuks. Siit ei ole pääsu, sest praeguste näljapalkadega on lihtsalt võimata elada. *Fireman.*

Suurtööstus lõikab puhaskasu.

Sajad miljonid uusi tulusid.

Krooni langetamisega on tekkinud paberi-, tekstiil- ja puutööstusele uute puhaskasude teenimisvõimalusi. Toormaterjali odavuse, tööliste madalate palkade ja suurte tollisoodustuste tõttu teenisid nimetatud suurtööstused varemaltki suuri kasusid. Nüüd tõusevad need tunduvalt.

Kui meie arvesse võtame 1932. a. väljavedu, siis teenib Lutheri puutööstus krooni ümberhindamise läbi aastas ca 100 milj. senti uut puhaskasu. Töölistele maksis Lutheri puutööstus 1932. a. palkadeks 50—60 milj. senti. Hiljuti tõstis ta palku kõigest 10%. Seega langeb töölistele kõigest 5—6 miljonit senti 100 miljonist!

Paberitööstused suurendavad oma puhaskasu aastas 360 miljoni senti võrra. Ka siit ei taheta töölistele kuigi palju anda palkade tõstmiseks. Hädavaevalt vast mõni miljon senti.

Tekstiiltööstus saadab 75% oma toodangust siseturule. Krooni langetamise järele on riide hindu tõstetud. Seda põhjendatakse sellega, et toormaterjali eest tuleb nüüd maksta rohkem eesti raha ja maailmaturul olevat tõusnud puuvilla hinnad. „Päevaleht“ nr. 195 oma majanduslikus ringvaates näitab vastavate andmetega, et aluseks võttes normaalkalkulatsiooni, ei ole riidehinna tõstmine põhjendatud, vaid tekstiiltöösturid kasutavad juhust, et suurendada tarvitajate arvel oma suuri puhaskasusid.

Kuid tööliste palgad jäävad üldiselt endisele tasemele.

Need näited tõestavad, et õitsegu tööandjate nisu kuitahes lopsakalt, ei tähenda see veel tööliste olukorra paranemist. Suurtöösturid on lõiganud seni suuri puhaskasusid, nüüd need veel suurenevad.

Puutöölised, paberitöölised ja tekstiiltöölised peavad liituma oma ametiühingutega ja palkade tõstmisele asuma.

AMETIÜHINGUD JA TÖÖTUD.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus on asunud korraldama ametiühingute ja töötute liikumise koostööd, mis seniste kogemuste põhjal on saanud hädavajalikuks. Keskliidu juhatus omal koosolekul 14. juunil otsustas järgmist:

Arvesse võttes, et töötute senine liikumine juhuslikkude tööliste komiteede juhtimisel on jätnud täitmata parvilikud majandus- ja sotsiaalpoliitilised ülesanded, mis on tulnud eelkõige sellest, et valitud töötute komiteed ei ole olnud pidevas koostöös ametiühingutega, peab keskliidu juhatus tarvilikuks, et E. T. Keskliitu kuuluvad ametiühingud ülemaaliselt, asuksid töötute juhtimise ümberkorraldamisele.

Lähemal ajal saadetakse ametiühingutele välja sekretariaadi poolt koostatud töötute komiteede tegevuse kodukord, mille alusel tuleb tegevusse asuda.

Ameerika teostab vabaametiühingute programmi.

Ainult nii võidetakse kriisi raskused.

Elukorralduse areng surub inimestele peale uued põhimõtted. Seda näeme kujukalt praegu P.-Ameerika Ühisriikides. Enne majanduskriisi ei tahtud seal tunnustada vastolusid töö ja kapitali vahel — klassivõitlust. Ei tunnustatud riigi võimu vahelesegamist majanduselu arengusse. P.-Ameerikas ei tuntud töökaitset, sotsiaalkindlustust ega avalik-õiguslikku hoolekannet.

Ameeriklastel oli tööd ja leiba, töölisperekondadel mugavusi seni kuni elati maailmasõja pärandusest — ⅓ maailma kullast, moderntööstus ja põllundus, ameerika rahavürstide hiigelspekulatsioonid.

1929. a. sügisel algas kriis P.-Ameerikas, haaras kogu maailma ja muutus kõige sügavamaks ja kohutavamaks P.-Ameerikas. Tehti ravimisekatseid. Need ei annud soovitud tulemusi. Kriis aina süvenes!

Käesoleval aastal ametisse valitud president Roosevelt on asunud arvestama eluaerngu paratamatusega. Ta on maailmavaatelt tagurlane, kapitalismi veendunud kaitsja. Kuid majanduselu korraldamiseks on pidanud omaks võtma mitmeid olulisi töölisliikumise seisukohti ja nende teostamisele asuma. Tal ei ole muud väljapääsu. Marksismi vaenlaste kantsi president on sunnitud teostama marksistliku töölisliikumise programmi nõudeid.

P.-Ameerika parlament on võtnud vastu seaduse, millega presidendile antakse volitus tähtsate majanduslike reformide teostamiseks.

Kogu tööstuses pannakse maksma **35—40-tunnine töönädal.**

Tekstiiltööstuses hakkas 40-tunnine töönädal juba 17. juulist maksma. Tööaja lühendamise ees ei alandata palka, vaid seda tõstetakse seadusandlikult, et töölistkonna ostujõud suureneks. 400.000 tekstiiltöölise kohta on palgaseadus juba maksma pandud.

1. sept. astub jõusse tööstuslik seadus, mis korraldab tööaja, palgaolud ja noortekaitse kogu tööstuses, kaubanduses ja bürookäitistes. Kehalise töötegijate töönädal on 35 tundi, kontori- ja

bürooteenijatel 40 tundi. Alaealise tööjõu kasutamine kuni 16 aastani on täiesti keelatud. Üle 16 aasta vanade noorte tööjõudu võib kasutada vaid 3 tundi päevas. Kehalise töötegijate palga alammääraks on 30—40 senti töötund. Vaimlise töötegijatel 12—15 dollarit nädalas.

Toodangu plaanikindlaks juhtimiseks pannakse kogu suurtööstus seadusandlikult

riikliku kontrolli alla.

Ka põllutöö plaanikindlaks juhtimiseks pannakse maksma vastav seadus.

Töölistele silmapilksete töövõimaluste andmiseks on parlament määranud krediiti

3.300 miljonit dollarit

avalikkude tööde korraldamiseks. Ehitatakse hooneid, laevu, teesid, kanaleid, töölistkortereid jne.

Kui meie võrdleme Roosevelti majandusprogrammi Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu, ametiühinguliste keskkliitude ja sotsialistlike parteide programmidega, siis selgub, et vabaametiühingute ja sotsialistlike parteide rida olulisi nõudmisi on võetud P.-Ameerikas teostamisele: **40-tunnine töönädal töötasu alandamiseta, töölistkonna ostujõu tõstmine, tootmise plaanikindel juhtimine riikliku kontrolli all ja laialulatuslikud avalikud tööd on olnud ametiühinguliselt organiseeritud proletariaadi nõudmised.** Marksismiga P.-Ameerika on pidanud pea langetama marksistide konkreetnõuete ees.

SCHVEITSI TÖÖLISTKONNA SUURVÕIT.

Schveitsi parempoolsetel erakondadel ei läinud korda parlamendis läbi viia riigiametnikkude ja -tööliste palgakärpimise seadust. Siis viidi selle küsimuse otsustamine rahvahäälletusele. Kodanlased lootsid erakäitiste tööliste ja maarahva toetusele. Propaganda rahvahäälletuse eel oli äärmiselt tugev. Schveitsi tugevad töölistorganisatsioonid suutsid kiiski viia rahvaenamiku arusaamisele, et palgade kärpimine süvendab kriisi. 28. mail toime pandud rahvahäälletusel anti riigiametnikkude ja -tööliste palgade kärpimise poolt 408.495 häält, vastu 503.121 häält. Seega 95.000 anti rohkem vastu.

Kogu Schveitsi töötav rahvas astus üksmeelselt välja riigiteenijate kaitseks. See näitab, et töölistkonna üksmeelsuse abil võidakse saavutada suuri tagajärgi ka kriisi ajal.

Militarism ja diplomaatia.

Riigimehed suuremad relvastusvabrikute aktsionärid.

Pea kunagi pole kirjutatud ja kõneldud riigimeeste poolt nii palju rahust, kui eriti viimasel ajal, kuid pea kunagi ei ole ka sõja puhkemise hädaoht suurem, kui praegusel ajal. Rahvasteliidus peetakse paari aasta pikkuseid desarmeerimise konverentse igasuguste oluliste tulemusteta ajal, kui Rahvasteliidu enese liikmed kauges idas ja Lõuna-Ameerikas peavad korrapärast sõda juba pikemat aega. Hiina ja Gran Chaco kõrbepinda joodetakse jälle inimverega, ilma et liigutataks lillegi selle takistamiseks.

Kuis raputab krampides vaevleva kapitalistliku ühiskonna keha, kõik tööstusalad lähevad tagurpidi — ainult sõjatööstus terves maailmas töötab vahetpidamatult ja palavikulisemalt kui kunagi enne.

Diplomaadid aga Genfis räägivad rahust.

Kogu maailma töölisklass ei saa võtta neid mugavates tugitoolis peetud vestlusi tõsistena, sest et need rääkijad on ise huvitatud sõjatööstuse edust ja määratuist sissetulekuist, mis aktsia-telt saadakse. Mitte Rahvasteliit ei valitse maailma, vaid salajane verine internatsionaal, mis ei tunne rahvusi ega riike, vaid müüb kõikjale omi kaupu hea hinna maksjaile.

Ilmasõja ajal leiutasid sakslased esimese järgu granaadisütikud ja inglased valmistasid neid kogu sõja kestel, makstes 99 penni igalt sütikult Krupi firmale patenti. Samade sütikutega varustatud granaatidega pommitati sakslasi. Inglise lasksid umbes 123 miljonit granaati, see on $123.000.000 \times 99 = 120$ miljonit Saksa riigimarka ümarguselt. Selle summa õienduseks sai Krupp Hispaania kaevandusi. Ilmasõjas surid 2 miljonit sakslast kangelasurma ning Krupp teenis igalt „kangelaselt“ 60 Rmk. puhast.

Ühe inglise patsifistliku organisatsiooni poolt avaldatud broshüüri andmeil valitseb ilma avalikku arvamust otseselt või kaudselt erasõjatööstus ajakirjanduse ja diplomaatide kaudu, kes sama tööstuse aktsionärid on.

Sir John Simon, briti välisminister, kes koos dr. Beneshiga desarmeerimiskonverentsi lõppresolutsiooni redigeeris, omistab 1512 Imperial Chemical Industries Ltd. aktsiat, s. o. maailma juhtiv mürkgaase valmistav kontsern.

Inglise rahaminister Neville Chamberlain omab 11.747 aktsiat I. C. J. nimelisest hiigla keemiateshasest, mis iga minut oma rahuage se värvide produktsiooni võib muuta mürkgaaside valmistamiseks. Inglise sõjaministril lord Hailshamil on 200 Vickers-Armstrongi kuulsa relvadevabriku aktsiat, ta kolleegil, põllumajandusminister sir John Gilmorel 3066 sama vabriku aktsiat.

Desarmeerimiskonverentsi kestel vabritseerib Vickers-Armstrong seerijate kaupa uut tüüpi tanke, mis läbistavad jõgesid, ronivad üle mägede ja orgude ning varustatud moodsamate masinrelvadega kõigest 2 mehe juhtimisel. Itaalias, Kanadas, Rumeenias, Hollandis, Poolas ja Jaapanis on Vickersil oma tehased või sõsarettevõtted. Samal ajal on Vickersi mõjutada tuntuim majandusleht The Economist. Selle direktor Otto Niemeyer on üks inglise panga direktoreid.

Sõjatööstuskapital ja riigikapital, relvastumispoliitika ja riigipoliitika käivad käsikäes üksteisega kui hästi määritud rattad.

Vickers-Armstrongi kaudu juhib Inglismaa kogu relvastustööstust, keemiasõjaks varustab Industrial Chemical Industries ja õhusõjaks annavad kõige nobedamad pommiaeroplane Fairey Aviation Co. ja Havilland Aircraft Co. Ltd., kellelt Belgia valitsustellis 30 uut sellast õhu-dreadnoughti 10 milj. shillingi eest.

Prantsusmaal valitseb Eugen Schneider Creusot tuntud relvatehaste ja Banque de l'Union Parisienne, tuntud lehe „Journal des Debats'i“ ja „Tempsi“ üle. Sama firma valitseb ja mõjutab Ungari Krediit Panka, mis omakord finantseerib Ungari valitsuse relvastuskavu Manfred Weissi tehastes. See on jumalik kapitalide kombinatsioon.

Prantsuse kahurikuningas Schneider toetab Ungari relvastamist, kuna ta samal ajal on osanikuks Tshehhoslovakia tuntud Skoda relvavabrikutes. Tshehhoslovakia aga on Ungari vaenlane. Relvastustööstus on tõeline internatsionaal, kellel pole isamaad ega rahvust, vaid varustab neid, kes maksavad. Relvavabrikantide pangad finantseerivad sõjamineisteriume, et need suudaksid muretseda relvu rahvaste hävitamiseks.

Mandshuurias lasevad Vickersi kahurid ja teised relvad ühteviisi nii hiinlasi kui ka jaapanlasi surnuks, kusjuures relvadega varustab kumbagi võitlevat poolt eriti Mitsui (Mitsui Bushan Kaisha) võimas, pea tervet Aasiat valutav kontsern, milles aga Vickers-Armstrongi kapital omakord olulist osa etendab.

Peale ilmasõda oli Krupi suurtehased Essenis sunnitud siirduma rahuaegsele produktsioonile, kuid 1927. a. alates omab Krupp kuulsa rootsi relvatehase Boforsi aktsiate enamuse ja see vabrik valmistab praegu kõike laadi relvu Krupi patentidega. Samal ajal on Krupil suured huvid Nõukogude Vene ja Hollandi sõjatööstuses. Suurimad hollandi sõjatööstuse tehased Rotterdams (Sideriuse) ja Martenshoevis on saksa finantskontrolli all, samuti „Minimaxi“ nimeline mürkgaasidevabrik Amsterdamis ja Fokker-lennukite tehas Papendrechtis.

Armas Hitleri Vaterland võib olla julge — „salajane internatsionaal“ vilistab lepinguile. Sellel pole rahvuslust ega rahvuslikke vaenlasi, sellel on ainult üks vaenlane — desarmeerimine.

Kui Henri de Kerillis, prantsuse kindralstaabi ja sõjavarustustööstuse lähedal oleva lehe „Echo de Paris“i peatoimetaja viimases valimisvõitluses kutsus üles asutama erifondi desarmeerimise vastu, siis tuli toetusi kui vihma 50.000—100.000-frangiliste summadena tundmatute patriootide poolt ja nädalate viisi lasti ilmuda terveid lehekülgi desarmeerimise vastu prantsuse tehniliste ja militaristlike organisatsioonide arvel. Natuke enne seda kirjutab Briand, et „suled, mis kirjutavad desarmeerimise vastu, on valatud samast terasest, mis kahurid.“

Vickers-Armstrongil on peale muu otsese propaganda teenistuses oma film. Barrois laevatehases vändatakse vastavaid filme, mis demonstreeritakse kindralstaapides ja sõjamineisteriumides uuemate ja aktuaalsemate uudiste näitamiseks allveesõja tehnika alalt.

Nii töötab rasketööstus, pangandus ja ajakirjandus käsikäes avaliku arvamise kujundamiseks ja kokkupõrgetele viivate rahvusvaheliste intriigide sepitsemiseks.

Niikaua kui valitsused ei loobu erasõjatööstusega kokkumängimast ja seda kaitsmast, pole lootatav tösist rahu maailmas. Ainult erasõjatööstuse täielik keeld ja kõva kontroll relvakaubanduses nende maade suhtes, kes ise ei produtseeri relvu, annaksid tulemusi.

Silmakirjaks võidakse mõni iganenud tüüpi ristleja lammutada, mida moodsad kahurid sõelaks lasevad, kuid nende asemele ehitatakse kõige moodsamaid ja kiiremaid, taskulahinglaevu.

Genfis aga istub juba aastate kaupa riigimehi, kes teevad sõnu rahust!

Riigivanema sõnad ja teod.

Ei hooli tööliste õiglastest nõudmistest.

Krooni langetamine seniselt tasemelt langetas ühtlasi ka tööliste niukuini madalat ostujõudu. Kuigi senini on veel raske täpselt kindlaksmäärata elumaksumuse indeksi, võib siiski arvata olemasolevate hindade järele elukalliduse tõusu 20 protsendile. See protsent näitab kogu aeg tõusu joont. Tööliskond sattus sellase põhjendamatu ja kardetava krooni langetamise eksperimendi tõttu ärevusse. Krooni ostujõu langus lõikas luusse ja lihasse.

Arvestades sellase meeoluga, astus Eesti-

maa Töölisühingute Kesklit samme palgavõitluse organiseerimiseks. Et selgust saada riigivõimu suhtumise üle tööliskonna õigustatud nõudmisele — palgad tõsta vastavalt elukalliduse tõusule — käisid E. T. Keskliidu esindajad A. Offtnbach ja H. Isküll riigivanema jutul, esitades sellekohase märgukirja riigivanemale. Selles märgukirjas nõuti valitsuselt kiireid samme mõjuavaldamiseks üldisele palkade tõstmisele.

Riigivanema J. Tõnissoni seletusest selgus,

et vabariigi valitsus ei pea kuidagi võimalikuks töölise palkade kõrgendamist. See viirav riigieelarve tasakaalust välja, sundides juuretrükkima uusi rahamärke. See kaudu arenevat inflatsioon ja kroon võib veelgi kukkuda. Küll aga lubas ta omaltpoolt elukallidust mitte tõsta lasta, spekulatsiooni pidurdada ja muud tõkeabinõud tarvitusele võtta.

Riigivanem oli tolkorral küll rohkem kõnelenud, kui see talle kohane oli, sest samal päeval teatas ta oma informatsioonibüroo kaudu, et hinnad on lubatud tõsta. See oli vastulus E. T. Keskliidu esindajatele antud sele-

tustega. Samuti vastoluline oli riigivanema seletus ostujõu mittekahanemisest, kuna ometigi pidi ta tunnistama, et elukallidus tõuseb kuni 15 protsendini. Tööliskond igatahes sellasest sõnamängust suurt kasu loota ei võinud.

Seetõttu jätkub protestilaine tööliskonnas krooni langemise tõttu. Igalpool üle maa peetakse koosolekuid ja saadetakse valitsusele märgukirju, mis vabariigi valitsust sunnib mõtlema ka natuke eesti tööliskonnale. Krooni langetamist töölised nüi kergesti ei andesta.

Omavalitsuste teenijate liidu asemikkude kogu otsuseid.

Liidus valitseb eeskujulik üksmeel.

Tapa linnavalitsuse ruumes 2. juulil s. a. peetud Omavalitsuste teenijate Liidu 6. asemikkude kogu koosolek möödus üksmeelse töökoosoleku näol. Liidu rahaline aruanne (20. juuni ringkirjaga ühingutele kätte saadetud) ja möödunud tegevuse ülevaade kinnitati. Liidu 1933. a. eelarve kinnitati järgmiselt:

Tulud:

Endiste aastate liikmemaks . . .	Kr. 75,—
1933. a. liikme- ja sisseastumismaks . . .	„ 425,—
Kongressi trük. protokoll müügist . . .	„ 50,—

Kokku: Kr. 550,—

Kulud:

Maksta kongressi trük. protokoll korrekt. eest	Kr. 16,25
Kantselei kulud	„ 50,—
Sekretäri palk	„ 300,—
Organiseer. ja sõidukulud	„ 120,—
Mitmesugused kulud	„ 63,75

Kokku: Kr. 550,—

Liidumaks jäi endiseks: igalt liidu liikme organisatsiooni üksikliikmelt à 50 snt., kus ühingu liikmemaks on proportsionaalne palgsummale, seal 25% ühingu liikmemaksust, mis peaks vastama eelpooltähendatud määrale. Liidumaksu suurus ei tohi takistada Liitu kuulumist, mille tõttu Liidu juhatus võib teiste organisatsioonidega ka teisiti leppida kokku. Liidumaks ei tohiks vähendada ühingu tulusid, mille tõttu ühingud peaksid kasseerima liidumaksu oma liikmetelt juurelisatult ühingu heaks võetavale liikmemaksule. Sisseastumismaks on 25 senti liikmemaksustaja ühingu üksikliikmelt. Liidumaks tasuda pärast selle liikmetelt kasseerimist — 1. mail, 1. oktoobril ja 1. jaanuaril.

Tegevuskava põhiküsimused: omavalitsuste teenijate palgaolude ja teenistustingimuste parandamine, teenistusseaduse maksmapanek, kõikide omavalitsuste teenijate kutseühingutesse organiseerimine ja Liitu koondamine ja kaasaaitamine kohalike ühingute tegevuse intensiivsemaks muutmisele.

Rahaväärtuse ümberhindamisega tekkinud ja veel tekkida võiva elukalliduse tõusu asjus ühel häälel otsustati: protesteerida kõige kindlakuulisemalt kroonikursi langetamise vastu ja ühtlasi nõuda, et kõik seni asetleitud palgavähendused viivitamatult annuleeritakse ja palgad tõstetaks endisele tasemele ja et arvestades elukalliduse tõusuga, tõstetaks vastavalt ka palkasid. Nende nõuete teostamiseks kõik omavalitsuste teenijate ühingud ning kogu omavalitsuste teenijaskond peab rakendama kõik võimalikud abinõud. Võitlusvõime tõstmiseks luua tihe kontakt teiste kutseorganisatsioonidega ja nendega kokkuleppides Liidu juhatus informeerib kohalikke ühingu kaugemale ulatavatest võitlusvõtetest.

Pensiooni õigus

on saavutatud töötasu kokkuhoiust ja põhjene õiguslikul, majanduslikul ja moraalsel alustel päritud õigustele, mille vähendamine tähendab rasket seaduse ja õigluse rikkumist ja omavalitsuste teenijate usalduse hoolega tehtud töö alahindamist, sellepärast ühemeelselt otsustakse: kategooriliselt seista pensioonide vähendamise vastu.

Palgavähendus ühel või teisel teel vähendab üldist ostujõudu ja suurendab majanduslist kitsikust, sellepärast peeti vajalikuks palgakuksimuse päevakorral oleku puhul jälgida selle arutamise ja otsustamise käiku ning teostada palgakärpijate ringide ja erijuhtudel ka üksikisikute ja nende ettevõtete saaduste ja toodete boikoteerimist, s. o. mitte minna elama samaste isikute majadesse, mitte osta nende kaupa, ajalehti jne. Boikotti teostada üldiselt teiste palgasaajate ametiühingutega.

Liidu juhatusel liikme A. Mekki kaudu on riigikogule esitatud

omavalitsus-teenistusseadus.

Asemikkude kogu peab hädavajalikuks selle maksmapaneku ja kohustab juhatust kohalike ühinguid ja eriti üksikuid tegelasi astuma kõiki samme selle kiire korras maksmapanekuks.

Asemikkude kogu jätab juhatusele õiguse, kui olukord nõuab, kutsuda kokku omavalitsuste teenijate üleriikliku kongressi.

Meie riiklik võim ei suhtu alati kõige sõbralikumalt omavalitsustesse (kitsendused omavalitsuste tuludes, mõjutamised omavalitsusteenijate palgaküsimustes, maavalitsuste kaotamine). Eesti Omavalitsusteenijate Liit

seisab kindlal demokraatlikul alusel

ja tema ülesandeks on demokraatia ja eriti demokraatlikkude omavalitsuste kaitsmine ja omavalitsuste autonoomsuse säilitamine. Selles mõttes meie kutseühingute tegevus ei tohi piirduda ainult majandusliku iseloomuga palgaküsimuste lahendamisega, vaid selles peab olema ka ideelikkust, sest tõsise demokraatia püsivusega hoiame alles ka koosoleku-, sõna-, ajakirjanduse ja

vaimse vabaduse üldse.

Ligi 5000 omavalitsusteenija saatus on tihedalt seotud omavalitsuste saatusega ja need 5000 peavad ise

omavalitsuste kaitseks välja astuma

— olles mitte ainult ise veendunud omavalitsuste mõtte kandjad ja teostajad, vaid ka kaitstes omavalitsusi suuliselt ja kirjalikult (eriti ajakirjanduses).

Meie äraelamise aluste suurimaks kindlustajaks on

tugev ja ühtlane organisatsioon.

Palgateenijate praegune üldiselt raske seisukord sunnib omavalitsusteenijaskonda hoidma ühte ja jääma truuks meie organiseerimise põhimõtetele ning ehitama üles ja kindlustama meie kutseorganisatsiooni. Omavalitsuste teenijad on tihti mitmesuguste seltskondlikkude organisatsioonide juhtivaid tegelasi, kuid samal ajal ja samas kohas kutseühingu tegevus kiratseb, või kutseühing puudub üldse. Asemikkude kogu kutsus üles kõiki organiseerimatuid omavalitsuste teenijaid astuma kutseühingute liikmeteks ja kohtadel, kus ühingud puuduvad, need viibimata kutsuma ellu ja ühtlasi hoolitsema kutseühingute tegevuse sisukaks muutmise eest ja püüda tõsta omavalitsusteenijate kutseharidust ning üldist kultuurilist tasapinda eri- ja üldhariduslikkude kursuste, loengute, õpperingide jne. korraldamise teel.

Aruanded kohtadelt:

Narva linnateenijad kõik on koondunud

linnateenijate seltsi, mida võib lugeda organiseerimise ideaaliks. Ühing saab linnalt prii korteri ühes kütte ja valgustusega. Tartu linnateenijate ühing on korraldanud mitmesuguseid kursuseid, saab linnalt toetust ja prii korteri. Viljandi linnateenijate ühing on pidanud klubi ruume, samuti mitmed teised ühingud. Rõõmustavalt ühingutes seesmisi hõõrumisi ja lahkelsid ei ole. Tallinnas on mitu ühingut, kellel puudub tihe omavaheline side.

Kohaliku organisatsiooni tegevusest ja organiseerimisest rääkides B. Mäole ütles: Ühingu üle annavad sisu tema liikmed. Liikmeskonna püüd peab tungima parema organisatsiooni poole. Organisatsioon peab olema elastne, teo- ja loogivõimne. Org-ni tegevuse sügavus ja ulatus on suurimateks liikmeskonna juuretõmbajateks — ühiste sisseostude, toetus- ja laenukassade näol jne.

Liidu uus juhatus:

Esimees ins. J. Rosenfeldt, Tartu maavalitsusest, abid: M. Vaarpuu — Narva linnateenijate seltsi esimees ja adv. A. Mekkart — Tartust, sekretäriks B. Mäelo — Tartu linnateenijate ühingu esimees, abiks S. Pant — Tartu maavalits., laekuriks Dr. med. H. Madisson — Tartust ja abiks H. Nurk — Eesti vallasekretäride seltsi esindaja ja Tallinna tänavraudteede osak. asjaajaja. Juhatuse asemikkudeks: A. Mölder ja J. Root — Tartust, J. Koik — Viljandist ja M. Speek — Narvast.

Revisjonikomisjoni valiti J. Peeda, V. Männik ja R. Mark Tartust ja Lõhmus — Valgast.

Asemikkude kogu liikmetele pakuti Tapa linnavalitsuse poolt kohvi ja koosolijaid terivitas Tapa linnapea. Kuna koosolek algas varahommikul, siis oli pärast lõunat ühine väljasõit Porkuni ilusasse loodusesse ja Ambla. Tapalt lahuti soojas tänutundes Tapa linnavalitsuse ja linnateenijate ühingu tegelaste vastu, kes kõigiti kaasa olid aidanud koosoleku heaks kordaminekuks. Samuti oli koosolijatel teadmine, et on astunud edasi samm omavalitsusteenijate huvide kaitsmise rinde tugevamaks muutmise teel.

Tallinna töölisanemate koosolek.

Palgad tõstetagu vastavalt elukalliduse tõusule.

7. juulil peeti Keskliidu korraldusel Tallinna töölisanemate ja ametiühingute juhatuste järjekordset koosolekut, millest võttis rohkelt osa töölisanemaid ja ametiühingulasi. Kõik suurkäitised olid esindatud.

Töölisanemate aruannetest selgus järgmist:

Lutheri puutööstuses mõnes jaoskonnas on tööd rohkelt, mõnes jälle on tööd vähe. Palgatõstmisega on tehtud liialt kõmu. Tegelikult ei ole miskit palgakõrgendust olnud. 1932. a. veebruari ja märtsi kuul hakati tööliste palgast maha arvama 20%, mis pidi sündima ajutiselt. Seda on tehtud aga seniajani. Nüüd

aga võetakse veel 10% maha. Seega on töölistel veelgi 10% saada.

Raudtee peatehases on tööliste üldkogu koosolek ülesse seadnud palkade tõstmise nõude. Tööd tehakse 5 päeva nädalas. Tööl on 450 töolist.

Johanson'i paberivabrikus käib töö endises korras. Palgakõrgendusest ei ole midagi kuulda.

Linna ehituse osakonna käitistes ei ole linnavalitsus andnud vastust tööliste protestile, mis esitati mai kuul palkade kärpimise vastu. Asi seisab linnavalitsuse laual.

„Eisti Siidis“ tahetakse palku kärpida, seni seda siiski veel tehtud ei ole.

Põhja puupapi vabrikus puudub töölisnõukogu. Palkade tõstmisest ei ole midagi kuulda. Valitsuse jutt palgatõstmisest näib olevat tühi kõmu.

Tallinna telefonivõrgus on 1. juulist maksmas uued töönormid, mis töökoormatust suurendanud.

Raudtee uusdepoos on 5 päevane töönadal. On karta, et krooni languse läbi osa tööst tegemata jäetakse, sest materjali hinnad on tõusnud ja seepärast tuleb eelarves muudatusi.

Balti puuvilla vabrik töötab 5 ja 6 päeva nädalas. Palkade tõstmisest ei ole midagi kuulda.

Linna gaasi-aj veevõrgis on võetud mõningad ajutised tööjõud juurde, kuid nende palk on madalam.

„**Viktoria**“ kastitehases puudub töölisnõukogu. Tööl on 400 töölisi. Hooaja lõppedes saab osa töölisi töölt lahti.

Krulli metallitehases on olukord üldiselt endine. Töölisi on 350.

„**Ilmarise**“ metallitehases töötab 192 töölisi. Olukord on endine.

Riigi sadamatehastes on tööl üle 300 töölise. Tööd on vähe.

Rotermanni leivaosakond töötab 4 päeva nädalas.

„**Kilgase**“ trikootaaskäitis jäi 10.—24. juulini seisma katelde ja värvikoja remondi tõttu.

Raudtee 6. liini jaoskonnas on ka karta, et krooni languse pärast jäetakse osa kavas-

olevaid töid tegemata, sest materjali hinnad tõusevad.

Meremeeste organisatsioonid on otsustanud palku juurde nõuda. Krooni langemise läbi on meremeeste palgad alanenud kuni 20%.

Sadamatöödel on tööd veidi rohkem, kui varem. Kuid siiski tööpuudus on sadamatöölise keskel suur.

Puutööstuse väikekäitistes ei peeta kinni maksvatest töökaitse seadustest. Krooni languse järele on alandatud töölise tükitöö hindu. Näiteks, kui varemalt makseti töölisele puhveti-kapi eest töötasuks 70 krooni, siis nüüd maksetakse kõigest 50 krooni. Palkade kärpimist põhjendavad ettevõtjad materjalide hinna tõusuga.

Aruannete ettekandmise järele kõneles Keskliidu juhatuse liige A. Jõeäär: „*Krooni langetamine ja tööliskond*“. Referaadi järele võeti vastu järgmine otsus:

Tallinna töölisvanemate ja ametiühingute juhatuste ühine koosolek leiab, et krooni väärtuse langetamine rahvamajandusele ei loo märkeid uusi väärtusi, olles vaid abinõuks eksproprieerida väärtusi laialistelt tarvõtajate kihtidelt üksikute eksporditõrde rikastamiseks. Elukalliduse tõus tabab kõige rängemini palgasajajate, töölise hulka, siseturu ostujõud langeb veelgi, kui ei tõsteta viibimata töölise palkasid, mida viimastel aastatel järjekindlalt alla viidud. Neis tööstustes, mis peamiselt ümber töötavad saadusi ekspordiks, tuleb tõsta töölise palkasid vastavalt nende ettevõtete tulude suurenemisele, teistes käitistes — vastavalt elukalliduse tõusule.

Lõpuks andis Keskliidu sekretär informatsiooni augusti kuul kokkutuleva töölisvanemate konverentsi kohta. Võeti vastu soovivaldis, et Tallinnas töölisnõukogud tooksid konverentsile vanad käitiste lipud.

Kaikamehed ihkavad verd ja vägivalda.

Igale arusaajale töölisele on saanud selgeks, et „vabadussõjalaste liit“ ei ole midagi muud kui hitlerlaste ja balti parunite agitatsiooni nõukogu. Kui Hitler toore terrori abil Saksamaal võimule tuli, siis ruttas kaikameeste „Võitlus“ Hitleri kohe tervitama ja kirjutas järgmist:

„Hitleri võimule pääsemine Saksas ei tulnud meile ootamata... Meie ei loe seda mingiks imeks, vaid päris loomulikuks, kui saksa riigi majanduslike ja moraalsele langusele Hitleri läbi tuleb pööre tõusu poole... („Võitlus“ nr. 7.)

Saksamaal toime tulnud vägivald ja

töölise tapmise kohta kirjutas „Võitlus“ järgmist:

„Peab otse imestama, millise humaansusega saksa praegune valitsus on seni talitanud: ühtki surmaotsust, ühtki mahalaskmist.

Iga erapooletu aus inimene peab tunnistama Hitleri valitsuse äärmist korrektsust ja tagasihoidlikkust oma vastaste vastu, samuti nagu riigimehelikkust ja ettenägelikkust“...

Saksamaal on tuhanded töölised tapetud, kümmed tuhanded koonduslaagrites, töölisi ja nende perekondi peksetakse ja rüüstatakse igapäev. See on verejanuliste kaikameeste meelest humanne!

Põlevkivikaevanduste töölisnõukogude konverents

Koostöö ametiühingute ja töölisvanemate vahel tugevneb.

Kohla-Järvel peeti 18. juunil s. a. põlevkivi kaevanduste töölisnõukogu ja ametiühingute esindajate konverents, millest võtsid osa 40 isikut. Esitatud olid Kohla-Järve ja Kukruse töölisnõukogud ja ametiühingud, Goldfieldsi töölisnõukogu, Kunda ja Ubja töölisnõukogud ning Kunda Töölise Ühing. Kiviolist ja Küttejõust olid ilmunud töölisnõukogude puudumisel usaldusmehed.

Konverentsi avas Keskliidu esimees B. Eilmann, millele järgnesid aruanded kohtadelt. Kohla-Järvel on töölisnõukogu pealekäimisel töölise käitlemine tööjuhatajate poolt muutunud inimlikumaks, kuna mõningate töökaitse seaduste täitmise üle on kaevanduste juhatajatega „noodavedamisi“.

Kukruses on naistööliste töötasu äärmiselt madal korduvate palgavähendamiste tõttu. Teenitakse 60—80 senti päevas. Korteriüüride tõstmine aitas omakord tööliste reaalpalka vähendada, mille vastu riiklikkude kaevanduste nõukogud protesteerisid, kuid see ei annud tulemust.

Raudteevalitsuse tellimiste vähempakkumine tegi muret, sest tööhulk ähvardab väheneda. Keskliit astus majandusministeeriumis olukorra selgituseks samme.

Goldfieldsis töötab praegu 157 töolist. Vabrikus on käimas juureehitus. Töolistega ümberkäimine vabriku juhtivate inimeste poolt on äärmiselt toores. Palgad on siingi langenud.

Kiviolist esitajad teatavad, et vabrikuvallitsuse surve tõttu pole suudetud valida nõukogu, samuti Küttejõuski. Venelasi on palju ja rikutakse töökaitse seadusi — eriti ei peeta kinni Küttejõus 8-tunnilise tööpäeva seadusest. 12-tunnilise tööpäevaga teenitakse vaevalt 60 krooni kuus.

Puuduliku tööinspeksiooni üle tuleb kaebusi kõikidest kohtadest.

Keskliidu poolt sooviti edaspidi toetust ja mõjutust organiseerimises ja töölisnõukogude valimises.

Ubja kaevanduse esitaja teatab, et Ubja kaevandus on jäänud seisma vähemalt 3 kuuks, sest põlevkivi tagavarad kestavad ligi aastaks. 10 töolist vallandati, 70 töolist paigutati teistele töödele. Keskmine teenistus oli töölistel 2 kr. päevas.

Kunda tsemendivabrik töötab umbes 400 töölisega. Tsemendi läheb välja palju, kuid jahvatamata tsemendi tagavarad on suured, nii et uut tsemendi ei põletata. Oskustööliste teenistus 50—70 kr., teistel 30—50 krooni. Perekonna abiraha on 25 s. naise peale päevas ja

kui üle 3 lapse on, siis 15 s. saab lisatoetust päevas iga lapse kohta.

Ametiühingute aruannetest selgub, et kaevandustööliste ametiühingud on töötanud töölisnõukogudega tihedas kontaktis. Kohla-Järve ühingul on 96 liiget ja Kukruses üle 90. Kaevandustööliste ühingud on koostanud toetus-kassade kodukorrad liigete abistamiseks. Tegevuse arengut takistab kohaste ruumide puudus.

Kunda Töölise Ühingu tegevus kannatab osalt terroriseerimise tõttu tööandja poolt.

Goldfieldsis asutati Ölitööliste Ühing esialgu paarikümne liikmega, kuid loota on selle uue ühingu edukat arengut.

Tööliskonna majandus- ja sotsiaalpoliitilistest nõudmistest refereeris sms A. Jõeäär, millele järgnesid elavad läbirääkimised. Sama päevakorra punkti all arutati lähemalt fahismi vastu võtluse küsimusi. Fahismi üle pikemalt refereeris rkl. sms. N. Andresen. Lõpuks võeti üksmeelselt vastu samad resolutsioonid majandus- ja sotsiaalpoliitiliste nõudmistega ja fahismi kohta, mis keskliidu 4. kongressilgi. See üksmeelne otsus näitab, et töölisnõukogud oskavad väärihinnalt organisereeritud tööliskonna nõudeid ja on valmis nende eest võitlema. Erihinnalt nõuti vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustust.

Töölisvanemate ülesannetest refereeris keskliidu esimees rkl. sms. B. Eilman puudutades rida praktilisi küsimusi millega töölisvanemad kokkupuutumisi oma ülesannete täitmisel.

Järgnes 1-tunniline lõunavaheaeg, mille järele keskliidu instr. Joh. Mikkelson refereeris ametiühingute ja töölisvanemate koostööst. Järgneval läbirääkimistel tunnustati tarvilikuks pidev ja tihe koostöö ametiühingute ja töölisnõukogude vahel. Peeti tarvilikuks töölisnõukogude kokkutulekuid Kohla-Järvel 1 kord kuus. Organiseerimise ja koalitsiooni vabaduse kohta sõna võttes esitas sms. Plakk resolutsiooni, mis ühel häälel võeti vastu:

„Tunnustades hädavajalikuks kõigile arusaava ametiühingulise propaganda tarviduse, pöördub konverents sooviga E. T. Keskliidu poole, et viimane leiaks võimalusi vastava lendlehe väljaandmiseks, mis sisaldaks mõjuva üleskutse kõigile töölisele ametiühingulise astumiseks ja annaks lühisõnalise selgituse ametiühingute olemusest.“

Lõpuks avaldati soovi tulevikus korraldada veelgi sellaseid kokkutulekuid.

Töörikkas konverents lõppes kell 17 p. l.

Trükitöölised organiseeruvad.

Peale ebaõnnestunud ülemaalist streiki 1928. aastal, oli trükitöölise seisukord Eestis organisatsiooniliselt ja majanduslikult tagasiläänud. Paljud jäid pettumusega organisatsioonist eemale, paljud streigmurdjatena (trükitöölise keeles seebisööjatena) kaotasid hulgaks ajaks võimaluse organisatsioonidesse ta-

gasi tulla, sattudes teadlikkude trükitöölise põlguse alla.

Nüüd, viie aasta möödudes, näib trükitöölise pere olevat ülesnaamas sellest löögist. Kuigi alguses oli karta, et organisatsioonid sootuks lagunevad, mida ikkasidki tööandjad, ei läinud see ometigi täide. Teatud arv liikmeid jäi

järele, stabiliseerus ja sellega võisid ühingud arvestada.

Majandusliste raskuste peale vaatamata võisid ühingud siiski oma kohustusi täita liikmete abistamisel töötuse ja invaliidisuse puhul. Tallinna Trükitöölise Ühing annab praegugi toetust töötuile liigetele 7 krooni nädalas, samuti saavad toetust ka töövõimetud. Muidugi võimaldab neid kohustusi täita kaunis kõrge liikmemaks — 3% palgast — mida aga ühingu ümber kogunud liikmed nurisemata täidavad. Tugevamaks ühinguks Eesti Trükitöölise Liidu on praegu Tartu ühing, kuna Tallinna ühingu liikmete arv on väiksem.

Sellase stabiliseerunud seisukorra juures võib jatkata edaspidist organiseerimise tegevust. Araminejaid üldiselt võttes enam ei ole, ainult uusi tuleb juure ja seetõttu on välja vaated head.

Juba viimasel trükitöölise liidu volikogu koosolekul tõsteti üles organiseerimise küsimus. Seal pehmendati streigimurdjate vastu käivat võitlust, lootuses äraeksinuid juhtida ühingutesse. Muidugi ei saanud seda otsust teha kõikide streigimurdjate kohta.

Samuti tõsteti üles ka liikmemaksu ümberkorraldamise küsimus: senise 3%-lise maksu asemel moodustada liikmemaks kategooriate alusel. See aitaks ka neid ühingutesse tuua, kellel on kartus liig kõrge liikmemaksu ees.

Veel võeti üles invaliidisuse ja haiguse puhul antava abi küsimus. Vastav ettepanek kodukorra kohta tuleb eeloleval liidu kongressil arutusele.

Kõik see soodustab trükitöölise uuesti organiseerimist ja kui seda tööd asjatundlikult juhitakse, on lootust, et trükitöölise pere kujuneb võimsamaks töölisorganisatsiooniks Eestis, nii nagu ta enne streiki oli. On maksev veel vana tõde: töölisklassi võitluse tee on tõusu ja languse tee. Ta langeb, et uuesti ja võimsamalt edasi minna.

TRÜKITÖÖLISTE KONGRESS TULEB KOKKU.

Viimasel Eesti Trükitöölise Liidu juhatuses koosolekul määrati kindlaks liidu 9. kongressi päevakord järgmiselt:

- 1) Kongressi avamine, rakendus ja mandaatkomisjoni valimine.
- 2) Aruande liidu juhatuselt.
- 3) Tegevuskava.
- 4) Valimised.
- 5) Invaliidisuse ja matuseabi korraldamise kodukord.
- 6) Liikmemaksu küsimus.
- 7) Häälekandja küsimus.
- 8) Reisifondi põhimääruste muutmine.

Kongress peetakse Tallinnas, 14. jaanuaril 1934. a.

Välismaine ametiühinguline ringvaade.

R. A. Liidu 6. kongress.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu 6. kongress peeti 30. juul. — 3. aug. k. a. Brüsselis. Päevakord oli järgmine:

1. Kongressi avamine — W. M. Citrine.
2. Kongressi rakendus.
3. Aruanded — W. Schevenels.
4. Fashismi vastane aktsioon — W. Schevenels.
5. R. A. L. plaanimajanduslikud nõudmised — L. Jouhaux.
6. R. A. L. sotsiaalpoliitika programm — C. Mertens.
7. R. A. L. kasvatus- ja haridusprogramm — G. Stolz.
8. R. A. L. põhikirja muutmine.
9. Valimised.
10. Järgmise kongressi asukoha määramine.

Nagu päevakorrast näha, arutas kongress tähtsaid ametiühingulisi küsimusi, mis enne kongressi põhjalikult ette valmistati. Kongressi tööst pikema ülevaate ja vastuvõetud resolutsioonid toome järgmises numbris.

Eestimaa töölisühingute keskliidu esindajana võttis kongressist osa keskliidu abiesimees *Aug. Gustavson*.

ALBERT THOMAS' NIMELINE RAHVUSVAHELINE ÕPPEASUTIS KAVATSUSEL.

Läinud aastal suri „maailma suurim optimist“ ja tuntuim sotsiaalreformaator, rahvusvahelise tööorganisatsiooni direktor Albert Thomas.

Paljudes maades on asutatud „Albert Thomas' sõprade seltse“, sihiga A. T. mälestust jäädvustada. Nüüd on rahvusvahelise tööorganisatsiooni lähedal seisvad ringkonnad algatanud mõtet — asutada Genfis rahvusvaheline sotsiaalpoliitiline õppeasutus — „Albert Thomas' nimeline instituut“.

5. juulil peeti Genfis selleks asjahuviliste erikoosolek, kus see idee heaks kiideti ning vastav komitee, tööbüroo praeguse dir. Butleri eesistumisel, moodustati. Komitee liikmeks valiti p. m. ka sm. Višna, läti ametiühingute keskbüroo peasekretär.

Genfis tegutseb juba 3-dat aastat n. n. „Põhjamaade kolledž“. Selles õppeasutises korraldatakse igal aastal kahekuulised (mai ja juuni) sotsiaalpoliitilised kursused. Siin tuleb „Põhjamaade“ all mõista Taanit, Norrat, Rootsit ja osaliselt Soomet. Kõik õppetöö sünnib skandinaavia keeltes. Õppeasutise asutas ja peab ülal praegu mainitud maade tegelastest moodustatud eriline sihtasutus. Soomet näiteks esindab rahvasteliidu ametnik Tapio Voionmaa. Kursuslased elavad kõik õppeasutise juures internaadis. Kolledzi asutamiseks annetasid summasid vastavate maade valitsused, mitmesugused kultuurilised asutised ja ka eraisikud. Ka praegugi toetavad kooli skandinaavia riigid (peale Soome).

Käesoleval aastal oli, näit. neist kursustest 21 osavõtjat (Soomest ainult 1). Enamuses ka riigi või eraasutiste stipendiaadid — rahvakooliõpetajad, üliõpilased, töölisshariduse instruktorid ja muud kultuur- ning sotsiaalpoliitilise ala tegelased.

Et Albert Thomas' nimelise õppeasutise ellukutumist kiirendada ja ülalkirjeldatud õppeasutise tegevust laiendada, siis kavatakse Põhjamaade kelledz muuta A. T. nimeliseks instituudiks.

A. G.

SOOME AMETIÜHINGUD TOETUSKASSASID ARENDAMAS.

Meie naaberrahva — Soome ametiühingud on asunud raskele, kuid edurikkale ametiühingute ülesehitustööle peale seda kui lapua fashism oli endise tugeva keskliidu hävitanud. Mõnede tegevusharude kõrval on arendatud ka toetuskassasid ja soome am.-ühingute keskliidu 1932. aasta raamatus toodud andmete

järele on soome ametiühingute liidul 3 viimase kriisiaasta jooksul, s. o. 1930.—1931. ja 1932. a. maksnud kokku 3.411.000 soome marka mitmesuguseid toetusi. Tööpuuduse vastu on makstud 2.234.000 Smk., reisuabi 35.000, haigustoetust 759.000 Smk., matuse-toetust 244.000 Smk., juriidilist abi 18.000 Smk., töövõitluste toetusi 11.000 Smk. ja muid toetusi 107.000 Smk. Möödunud aastal liitude poolt makstud toetuste kogusumma on 1.245.000 Smk.

SOOME AMETIÜHINGLASTE KURSUS.

Eelmise aasta eeskujul korraldab Soome Ametiühingute keskliit kuuajalise ametiühingute juhtide kursuse 13. aug. kuni 13. sept. Helsingi lähedal töölisakadeemias. Kursusest võtavad osa Eestist Keskliidu abisekretär A. Offenbach ja tööliste Haridusliidu asjaajaja Johanna Veeberman.

Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

ÕPIRINGIJUHTIDE KURSUS TALLINNAS.

Eesti Tööliste Haridusliidu korraldusel peetakse 21. ja 22. oktoobril s. a. lühiajaline õpiringijuhitide kursus, mis määratud kõigepealt ametiühingute usaldusmeestele, kes eeloleval talvel võtaksid õpiringide juhtide ülesandeid endale.

Kursusel käsitatakse järgmisi küsimusi:

1. Töölissharidustöö välismail — lektor Aug. Gustavson.
2. Põhjamaade õpiringide töö — lektor Neeme Ruus.
3. Õpiringide teooria, ainete valik ja tüübid — lektor N. Andresen.

Peale teoreetilise osa on kavas näitlikud õpiringid ning praktika. Kursuse osavõtu tingimustest teatatakse hiljem organisatsioonidele kirjalikult, kui ka „Töölise Hääles“ ja „Rahva Sõnas“.

TALLINNA AMETIÜHINGUTE JUHATUSTE KOOSOLEKUD.

E. Töölisühingute Keskliidu korraldusel on peetud juuni ja juuli kuudel kaks Tallinna ametiühingute juhatuste koosolekut. 30. juunil oli kokku tulnud 29 juhatuse liiget 15 Tallinnas asuvast imetiühingust. Peale selle võttis koosolekust veel osa Keskliidu juhatuse liikmeid.

Koosolekut juhatas K. Must, protokollis: L. Metslang. Koosolek oli kokku kutsutud põhiseaduse muutmise vastuaktisiooniga ühenduses olevate küsimuste arutamiseks. Eelkõige aga pidi koosolekul üldjoontes selguma, kuipalju ametiühingud saavad anda Keskliidule rahalist toetust vastuaktisiooni läbiviimiseks.

Keskliidu sekretär L. Metslang andis lühikese ülevaate põhiseaduse muutmise vastuaktisiooni vajadusest ja aktisiooni kavast. Toonitades, et aktisiooni läbiviimiseks on paratamatult vajalik ametiühingute rahaline toetus.

Läbirääkimistel selgus, et ametiühingute juhatused üksmeelselt peavad vajalikuks, et

Keskliit korraldaks agitatsiooni oktoobri kuus rahvahääletusele tuleva põhiseaduse muutmise vastu. Toetust olid määranud Tallinna Metallitöölise Ametiühisus, E. Trükitöölise Liit ja E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühisus. Teiste ametiühingute esindajad teatasid, et põhimõttelikult pooldatakse toetuse määramist, kuid ei ole jõutud küsimust veel otsustada, mida tehakse lähemal ajal.

Võeti vastu otsus, milles kiideti heaks Keskliidu algatus põhiseaduse muutmise vastuaktisiooni alal.

Läbirääkimiste all tõsteti üles krooni langetamise küsimus. Võeti vastu järgmine otsus: Tallinna ametiühingute juhatuste ühine koosolek protesteerib krooni langetamise vastu ja leiab, et ametiühingud peavad mobiliseerima kogu tööliskonna, et tööliste palgu tõsta vähemalt seevõrra kui on langenud krooni ostujõud.

Järgmine koosolek peeti 13. juulil, et jätka põhiseaduse muutmise agitatsiooni küsimuse arutamist. Täiendavalt tehti teatavaks rahalise toetuse määramist. Enamik Tallinna ametiühingutest on juba toetuse määramise jaatavalt otsustanud. Seepeale võis Keskliidu sekretär konstateerida, et ametiühingud suhtuvad vastuaktisiooni tõsiselt, mis lubab eeldada, et organiseeritud tööliskonna propaganda põhiseaduse muutmise vastu saab olema jõuküllane ja võimas.

MASSILISED VALLANDAMISED NARVA TEKSTIILTÖÖSTUSES.

Narva tekstiiltöölise olukord juunis halvenes tunduvalt. Linavabrikus, kus seni töötas umbes 1300 töölit 2—3—4 päeva nädalas, vallandati 15. juunist s. a. 180 töölit. Põhjuseks olevat tellimiste puudus jute alal. Vallandatud töölised on paljud 22—24 aastat vabrikus töötanud. Mõned üksikud töölised, kes 25 aastat vabrikus töötanud ja 25 aastat vanad, saavad, olenedes tööl olnud as-

tate arvust, 3—6 kr. kuus, millise toetusega elualalhoid võimatu. Palgad on kõigest 16,5 kuni 17,10 snt. tunnis plus perekonna abiraha 2 snt. tunnis.

Käesoleva aasta jaanuaris töötas Kreenholmis 1992 töölisi. 1. juuniks vallandati 256 töölisi. Peale 1. juunit öeldi üles veelgi 252 töölisele, kes enamasti üle 50 a. vanad, kellel igal ühel toita 2—3 perekonna liiget.

Sellane vallandamine oli tingitud vana vabriku seisma jäämisest, kus töötasid 23.000 värtnat. Tööde vähenemisel oleks tulnud jätta seisma 6000 värtnat, kuid vabrikualitus leidis, et turbiini koormatus ülejäänud 17.000 värtna juures olevat väike ja sellepärast tuleb panna seisma terve vanavabrik. Lühema tööaja ja äärmiselt madalate palgade tõttu pole töölistel olnud võimalusi koguda tagavara, nii et tööliskonda ähvardab sõna otseses mõttes nälg.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu, E.S.T. P. rüürikogu nõhuma ja töölisnõukogude vahel peeti ühine nõupidamine tekkinud olukorra lahendamiseks.

Tööinspektori arvates oleks vallandatavate arvu võinud vähendada 100 võrra, kui osa värtnaid oleks Joolast viidud vanasse vabrikusse.

Vallandatavad töölised on paljud 30—50 aastat vabrikus töötanud. Varemalt makseti vabriku poolt pensiooni neile, kes 25 aastat vabrikus töötanud, nüüd aga saavad need, kes 35 aastat töötanud ja 60 a. vanad kõigest 4,5 krooni kuus ja vanadest töölitest püütakse vabaneda igal tingimusel.

Joolas on töötatud pikemat aega 32 tundi nädalas, vanas vabrikus aga kõigest 24 tundi nädalas.

Töölisnõukogud saatsid märgukirjad vabariigi valitsusele ja Töölisühingute Keskliidu esitajad käisid riigivanema ja majandusministri juures vallandamise asjus, mille tulemusena majandusministeeriumi tööstusosakonna dir. Hinto sõitis kohale vallandamise küsimust selgitama.

Vallandamised viidi läbi kõigile töölise protestidele vaatamata, kusjuures meeoleolu oli väga ärev.

GOLDFIELDSIS ASUTATI AMETIÜHING.

E. Töölisühingute Keskliidul on õnnestunud pikema järjekindla töö tulemustena kaevanduse ringkonnis arendada ning süvendada ametiühingulist liikumist. Lisaks juba aktiivselt tegutsesvaile Kohtla-Järve ja Kukruse kaevandustöölise ühingutele asutati hiljuti Goldfieldsi Kaevandustöölise Ühingu Kohtla Öli-töölise Osakond. Esimeseks üldkoosolekuks oli juba varem määratud usaldusmeeste kaudu Kohtla-Järve osakonna liikmeks võetud 22 töölisi. Et Goldfieldsi mehed aga soovisid tegut-

seada iseseisva kaevandustöölise ühingu osakonnana ja organiseerimine andis üle esialgsete lootuste tulemusi, siis kutsutigi ellu öli-töölise osakond, kuhu kuuluvad peamiselt Goldfieldsi öli- ja bensiinvabrikud mehed.

Osakonna esimese üldkoosoleku avas Kohtla-Järve ühingu esitajana A. Allmann ja Keskliidu instruktor J. Mikkelson kõneles ametiühingulise liikumise tähtsusest töölise majanduspoliitilises võitluses.

Koosolek võttis vastu kodukorra. Osakonna juhatusse valiti Plakk, Valdmann, Preis, Rost ja Valkenbach, revisjonikomisjoni Vissak, Vist ja Plink, esitajaks kaevandustöölise ühingu esitajate kogusse valiti Plakk.

KLAASIPUHUJATE KOOSOLEKULT.

E. Klaasipuhujate Ametiühingu üldkoosolek peeti 23. juulil s. a., kus arutusel olid siseorganisatsioonilised ja liikmemaksu küsimused. Koosolek tunnustas juhatusetegevuse õigeks ja pikendas liikmemakse tasumise tähtaega.

Klaasipuhujate seisukord koosolekul ettekantud aruannete järele on raske, sest töötasid on vähendatud ja osa meie spetsiaaljõude on tööta selletõttu, et välismaalastele antakse meil töötamiseks kergel käel lubasid. Mõnel on lubade tähtajad möödas, kuid töötavad siiski edasi. Koosolek tegi juhatusetele ülesandeks saata vabariigi valitsusele märgukiri välismaalaste töölubade asjas.

Keskliidu org. Joh. Mikkelson kõneles ametiühingutest ja majanduslistest päevaküsimustest, peatudes eriti krooni langetamise ja põhiseaduse muutmise juures. Koosolek mõistis hukka krooni kukutamise ja praeguse põhiseaduse lammutamise.

Koosolek lõppes ühise võimsa internatsionaaliga.

ANTSLA TÖÖLISMAJA AVAMINE.

Möödunud aasta suve lõpupoole pandi Antsla töölismajale pidulikult nurgakivi. Püüdis küll raha, kuid seevastu oli asjaalgatajatel teotahet ja vaimustust. Krunt saadi sotsialistliku enamusega alevivolikogult, ehitusmaterjal muretseti korjanduse teel saadud rahaga ja tööd viidi läbi töölisorganisatsioonide liikmete vabatahtliku töö jõuga. Võlga ei ole tehtud sentigi. Ja nüüd on juba Antsla töölismaja valmis. Majas on avar koosolekute saal tarviliste vähemate kõrvalruumidega. Käesoleva aasta augustis kuul toimub tööliskodu pidulik avamine, millisele on kutsutud osa võtma keskorganisatsioonide esindajaid ja Lõuna-Eesti töölisorganisatsioonid. Antsla seltsimeeste kordaläinud algatus tõestab, et meil on võimalik saavutada suuremaidki tulemusi, kui ollakse püsivalt asja juures.

SISU: 1) E. Joonas — Valmistugem palgavõitlusele. 2) Töölisvanemate üleriiklik konverents. 3) Manöövriga ei teostu ühisfront. 4) Aug. Gustavson — XVII rahvusvaheline töökonverents. 5) Põhiseaduse muutmise narritants jatkub... „Postimees“ boikoti alla! 7) Meremehed — palgavõitlusele. 8) Suurtööstus lõikab puhaskasu. 9) Ameerika teostab vabaametühingute programmi. 10) Militarism ja diplomaatia. 11) Riigivanema sõnad ja teod. 12) Oma-valitsuste teenijate liidu asemikkude kogu otsused. 13) Tallinna töölisvanemate koosolek. 14) Põlevikivikaevanduste tööliskogude konverents. 15) Trükitöölised organiseeruvad. 16) Välismaine ametiühinguline ringvaade. 17) Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mikkelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 9 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.